

Adresa di pi Internet:
www. banaarmaneasca.tk
E-mail: piceavad@cmb.ro
Pareia:
banaarmaneasca@yahoogroups.com
ISSN - 1582 - 7607

Alânceashti unâ oarâ tu trei meshi
Anlu XI, nr. 1/2 (43/44) 2006,
Bucureshti-România
32 di padzinji - 40.000 (4 RON) lei

BANA ARMÂNEASCÂ

REVISTÂ DI INFORMATSII SHI CULTURÂ A ARMÂNJLORÙ DI PISTI TUTÙ

GALA A PREMIILORÙ "BANA ARMÂNEASCÂ" 2005
EDITSIA a IX -a
FESTIVALU FOLCLORIC INTERNATSIONAL "BANA ARMÂNEASCÂ"
DEFTIRA EDITSII
25 - LI MARTSU 2006

1996 - 2006
JUBILEU - "BANA ARMÂNEASCÂ"

Pareia "Lilici ditù Maiù" di Custantsa,
cumândusitâ di Zoe Gicâ

Editorù: Dumitru Piceava

Revista "Bana Armâneascâ" fu thimiljiusitâ tu anlu 1996 di Dumitru PICEAVA Editatâ di Fundatsia "Bana Armâneascâ"

Hãrgiurli

ti tipusirea a alushtorù numiri: 1/2 (43/44), 2006 (1.000 di cumãts), furâ fapti di cãtrã tinjisitslji **Sutir Bletsa** di Athena shi **Iota Trandu** di Bucureshti. Efhãristisimù a tutulorù atsilorù tsi nâ agiutarâ pânâ tora shi ashtiptãmù shi di aoa shi nclo agiutorù ti furnjia câ mash ashtsi sh-noi, tu aradha a noastâ, va s-putemù s-lji-agiutãmù Armânjlji.

Tu aestu numirù: 4 (42) - 2005

Abonamentili

s-facù la adresa a Redactsiiljei. Pâhãlu a unui abonamentu ti unù anù easti: Ti yivâsitorlji di România: 190.000 di lei. Ti yivâsitorlji di tu xeani: 20 $ SUA.

Jubileulu a revistâljei "Bana Armâneascâ"(1996-2006)

Ti unâ revistâ armâneascâ independentâ, cari nu easti ligatâ cu tsiva di vârâ icâ di tsiva, mea mash di atselù icâ di atselji cari u scotù tru migdani, 10 (dzatsi) anji di banâ, tu chirolu nâearcu tu cari bânãmù noi adzâ aoa, România, ânji si pari câ easti unù chiro câtù unâ zâmani.

Easti ca baea ta s-nâ minduimù niheamâ la revistili armâneshtsâ tsi inshirâ tru migdani pânâ tora shi va s-videmù câ eali avurâ parti di unâ banâ multu shcurtâ. Revista „Deshteptarea", scoasâ aoa sh-unâ sutâ di anji di marli scriitorù Nicolae Batzaria, scrisâ mash pi armâneashti, inshi mash tu 4 numiri, tutù ashi cumù inshi aoa sh-dzatsi anji shi revista „Armânamea", scoasâ Bucureshti di Marilena Bara shi cusurinlu a ljei, Ionel Bara. Dupâ surparea a comunismolui, tu cafi cratù ditù Balcanji iu bâneadzâ Armânji, nafoarâ di Gârtsia, fu scoasâ tru migdani nai psânù unâ revistâ armâneascâ, cari avu unâ banâ ma lungâ icâ ma shcurtâ. Revistili armâneshtsâ cari furâ scoasi cu pâradzlji a editorlui, ashi cumù furâ revistili „Lutseafirlu", di Shtip, „Minduearea armâneascâ" shi „Giunamea" di Custantsa sh.a, avurâ unâ banâ shcurtâ. Armasirâ tru banâ mash revistili scoasi cu agiutorù di la vârâ cratù, ashi cumù suntu revistili: „Armânlu" ditù Vâryârii, „Frâtsia" ditù Arbinushii, „Grailu armânescu" di Scopia, „Deshteptarea" di Bucureshti shi, di psânù chiro revista Armânamea, variantâ nauâ, scoasâ cu agiutorù di la Ministerlu a Culturâljei shi Cultilorù.

Nu shtimù desi ma easi revista „Fenix" di Bituli. Di vârâ anù-doi, di cându nu mata easti agiutatâ di cratù sh-nitsi di vârâ emburù armânù, nu mata avemù nitsi unù semnu.

Armasi tru banâ di ma ghini di 10 anji „Rivista di Literaturâ shi Studii Armâni", scoasâ di Tiberiu Cunia cu pâradzlji a lui.

Pri ningâ tuti aesti revisti armâneshtsâ armasi tru banâ, chiro di 10 anji, shi revista "Bana Armâneascâ", scoasâ unâoarâ tru triminii, cu hãrgiurli a editorlui icâ cu agiutorù di la Armânji cu vreari trâ Armânami sh-cultura a ljei.

Unù populù, ta sâ-sh avutsascâ cultura a lui ari totna mari ananghi di revisti, fimiridi icâ jurnali, nu ma dzâtsemù di cãrtsâ, pritù cari sâ-sh spunâ punctulù di videari elitili a lui, avangarda a spiritlui, ca s-dzâtsemù ashi.

Cu tuti câ adzâ Armânamea tutâ treatsi pritù unù chiro nâearcu ti ea, cu tutâ zorea moralâ shi finantsiarâ nu va s-ducâ la chirearea a cãrtsâlorù, a revistilorù shi a jurnalilorù armâneshtsâ, atseali cari u tsânù tru banâ shi u ducù nâinti cultura armâneascâ iara pritù aesta, miletea armâneascâ.

Tacu PICEAVA

Revista poati s-hibâ yivâsitâ shi pi Internet la adresa: www.banaarmaneasca.tk
Poshta electromnicâ:
E-mail: piceavad@cmb.ro
Pareia di muabeti:
banaarmaneasca@yahoogroups.com
ISSN - 1582-7607

Adresa a redactsiiljei:
Sos. PANTELIMON, nr. 258, bl. 47, sc. D, et. 6, ap. 241, cod 73559, Bucuresti. Telefon: 021/6282786 shi 0723/609266.
"Fundatia Bana Armâneascâ"
Cont IBAN:
RO37RNCB501700072800001
- BCR, Sucursala Stefan cel Mare, 32, sector 2, Bucureshti.

Gala a Premiilorù Bana Armâneascâ - 2005, editsia a 9-a - Sâmbâtâ 25-li di Martsu 2006

PREMIILI "BANA ARMÂNEASCÂ" – 2005

Shi estanù spectacolu ti durusearea a Premiilorù Bana Armâneasacâ 2005, editsia a 9-a, s-tsânu la sala ARCUB iu s-adunarâ vârâ 400 di Armânji.

Pãrãstisearea a spectacolului di premieri fu faptâ di Cristina Gushitsâ shi Dumitru Piceava.

Premiantsâlji di estanù furâ tinjisitslji Armânji:

1. Francisk Bozgan, premiu ti nvitsâturâ. Tu anlu 2005 amintã Premiulù I (unu) la Balcaniada di Matematicâ.

2. Nicolae Beli, Premiu ti shtiintsâ

3 RRI

4 Premiulù a sponsorlorù BCR

5. Premiul Omlu a Anlui 2005 - Gicâ Godi

Spectacolu di duruseari a Premiilorù "Omlu a Anlui" shi a "Premiilorù di Tinjii Bana Armâneascâ" fu dishcljisù di Dumitru Picerava cari, namisa di altili, di cara-lji ghinui oaspitslji, adusi amnti câ tricurâ 9 anji di anda s-ahurhi durusearea a Premiilorù Omlu a Anlui di cãtrã Fundatsia "Bana Armâneascâ", premii cari tinjisescu ahâtù gãiretsli sh-pidimadzlji a Armânjlorù - oaminji di shtiintsâ, di culturâ, ama shi ditù alti tsercljiuri - cari s-alumtarâ shi s-alumtâ ti tsânearea tru banâ a areurlorù shi a adetslorù armâneshtsâ, câtù shi a atsilorù inshi cari nu tsânù di etnia armâneascâ, ama cari "lji-agiutã Armânjlji cu zborlu sh-cu fapta". Adusi aminti câ aesti premii, "Omlu a Anlui", furâ durusiti, ti prota oarâ, tu anlu 1998 a cunuscutlui alumtâtorù ti ndrepturli a Armânjlorù, Vasile Barba shi a portughezlui Luis Maria de Puiq, Prezidentul a Adunariljei Parlamentarâ a Consiliului ali Europâ, tu atselu chiro, cari ndruparâ pricunushtearea a grailui armânescu ca limbâ a Armânjlorù, lucru tsi dusi la

Sala ARCUB

amintarea a Dimândariljei 1333 ditu 24-li di Cirishearù 1997.

Lâ si ma spusi a oaspitslorù câ anlu aestu premiili "Omlu a Anlui", shi "Premiili ti tinjii Bana Armâneascâ", premii tsi s-da ti anlu 2005, va s-hibâ durusiti a niscântorù oaminji ti anami cari s-alumtarâ shi s-alumtâ cu mari giuneatsâ ti tsânearea tru banâ sh-ti avutsârea a limbâljei, a cânticlui, a istoriiljei shi a ntreagâljei culturâ armâneascâ - aesti hiindalui elementili di timeljiù a identitatiljei a Armânjlorù-, cumù shi a niscântorù oaminji tsi s-alumtâ, cu mãri anichisiri, cu mãri succesi, va dzâcâ, tu câmpul a shtiintsâljei.

S-ma adusi aminti di agiutorlu dixitù ditù partea a ma multorù oameni aplo cum shi ditù partea a sutsãtslorù armâneshtsâ: "Sutsata Culturalâ Armâneascâ" di Bucureshti, prezidentu Ionel Bara, Fundatsia "Moscopole" di Bucureshti, prezidentu Dima Grasu, "Organizatsia a Tinirlorù Armânji di România", prezidentâ Mariana Budesh, pareia "Lilici ditù Maiù", prezidentâ Zoe Gica, cumù shi agiutorlu finantsiar ditù partea a BCR (Banca Comercialã Românã).

Tu soni, di cara lâ efhãristusi a tutulorù atselji tsi agiutarâ cu zborlu, cu fapta sh-cu pâradzlji ti organizarea a alushtui spectacol, efhãristusi a oaspitslor ti tinjia tsi lâ u featsirâ a organizatorlorù ta s-yinâ shi s-ljea parti la aestu spectacol.

PREMIILI DI TINJII "BANA ARMÂNEASCÂ–2005"

Durusearea a Premiilorù di Tinjii Bana Armâneascâ-2005, tsi s-featsi di cãtrã Dumitru Piceava shi Cristina Gushitsâ, ahurhi cu **Francisc Bozgan** a curi-lji si durusi **Premiulù ti Tinjii "Bana Armâneasacâ"-2005 - ti nvitsâturâ".**

Di elù, profesoara Crisitna Gushitsâ aspusi câ easti hiljlu a profesoarâljei di istorii Evantia Bozgan, tsi s-tradzi ditù unâ fumealji di Fârshirots di Pipera. Cu tuti câ shi nicuchirlu a ljei easti profesorù di istorii easti zori sâ s-achicâsescâ câtse hiljlu a lorù Francisc sh-aleapsi matematica. Vahi matematica l-u alepasi naslu. Dzâtsemù aestu lucru ti furnjia câ la Francisc s-ampilteashti multu ghini mirachea cu shtearea. Di la protili clasi anvitsa multu ghini ama nai ma bunili rezultati li avu la matematicâ. Ditù anlu 2001 shi pânâ tora Francisc Bozgan adunã multi premii ditù cari va s-adutsemù aminti: premiul ntânjù la Concursul Internatsional di matematica Cangurul dit Frântsii tu

anlu 2001; protlu loc la concursulù di matematicâ “Grigorie Gheba” cu diploma di merit 3 anj arada; medalia di bâcâri la a 55-a Olimpiadâ Natsionalâ di Matematicâ di Deva tu anlu 2004 shi la idyea Olimpiadâ ditù anlu 2005. Bistritsa amintâ medalia di asimi; la a patra editsii a concursului “Jose Marti”lo premiul ntânjù; idyiulù anù lo diploma ti excelentsâ ti rezultatili ti anami di la Olipiadili internatsionali di matematicâ. Unlu di nai ma mârli succesi alù Francisc Bozgan pânâ tora fu premiulù amintatù la Balcaniada di Matematica ditù 2005 tu Gârtsii. Aclo, Veria, iu bâneadzâ ahântsâ Armânji, aestu tinirù armânù reprezentã România cu mari namuzi.

F.Bozgan shi C. Gushitsâ

Estanù amintã Olimpiada di matematica faza pi municipiu shi va s-reprezintâ Bucureshtiulù la ntritsearea di Iasi. Ca unâ pricunushteari ti tuti succesili di pânâ tora Francisc Bozgan fu aprucheatù tu Lotlu Olimpicu di Seniori ali Romanii la Matematica. Cu unâ minti anyiliciaosa, multu itru shi studios, Francisc calca vârtos pi torlu ali Ana Caraiani shi al Nicu Beli, tiniri armanj a curi numa s-avdzâ la nai ma analti foruri shtiintsifitsi internatsionali.

Noi âlji urãmù tihi pi calea tsi anchisi shi avemù umutea ca va s-alinâ tu cipitù. Nâ mârimù shi noi câ avemù ahatari tinirù, s-lâ bâneadzâ a pârintsâlorù shi s-nu-shi agârsheascâ vârâ oara isnafea shi la multili diplomi tsi li amintâ pânâ tora adâvgãmù sh-noi Premiulù di tinjii Bana Armâneasca-2005.

Nicushor Beli

Premiul di Tinjii “Bana Armâneascâ - 2005 - ti shtiintsâ”

Constantin Nicolae Beli fu pãrãstisitù di Tacu Piceava cari aspusi câ premiantulù bitisi Facultatea di Matematicâ a Universitatiljei di Bucuresti tu anlu 1993, anù cându fu arugatù, angajat la IMAR (Institutlu di Matematicâ ali Academia Românâ) ca asistentu di xitãxiri, di cercetare, va dzâcâ, stagiar. Tu anlu 2001 sh-tsânu teza di doctorat la Universitatea di Ohio (Ohio State University) cu titlululù di “*Integral spinor norm groups over dyadic local fields and representations of quadric lattices*”.

Nica ditù liceu Beli deadi seamni di mãri hãri di cercetãtorù, furnjii ti cari fu loatù tu lotlu olimpic ti concursulù OIM (Olimpiada Internatsionalâ di Matematicâ) shi OBM (Olimpiada Balcanicâ di Matematicâ). Tu teza a lui di doctorat Beli ndreapsi unâ problemâ ditù teoria a “formelorù pãtratice”. Aestâ problemâ fu bâgatâ di Kneser tu anlu 1956. Pisupra a ljei lucrarâ ma multsâ matematicieanji cunuscuts ditù ma multi vâsilii cari u ndreapsirâ problema tu ma multi cazuri particulare.Tu teza a lui di doctorat Beli u ndreapsi problema tu cazlu general ufilisindalui unâ mithodâ noauâ, sufsitâ (inventatâ) di elù. Aestu lucru fu unù rezultatù di anami a matematicâljei româneascâ. Partea senzationalâ, niashtiptatâ, easti atsea câ aestâ mithodâ sufsitâ di Beli da cali ti ndridzearea shi a altorù problemi di idyea

soi luyursiti ma di multu chiro fârâ nãdii, nâ spuni C.N. Popescu Membru corespondentu ali Academia Românâ. Ca studentu fu di 3 ori olimpic international di Matematicâ. Doctorat sh-tu România, la Academia Românâ. Cercetãtor principal la Institutlu di Matematicâ ali Academia Românâ.

Tu anlu 2005 Academia Românã âlji duruseashti alù Nicushor Beli Premiul Simion Stoilov ti lucrarea: *Integral spinor norm goups over dyadic fields. (23 XII 2005).*

Ti tuti aesti anichisiri tu câmpul a shtiintsâljei Fundatsia Bana Armâneascâ shi Federatsia “Liga a Armânjlorù ditù România âlji durusescu alù Nicushor Beli Premiulù di Tinjii Bana Armâneascâ pi anlu 2005.

N. Beli, T. Piceava shi Cristina Gushitsâ

RRI - Sectsia armâneascâ - Premiulù di Tinjii Bana Armâneascâ – 2005 -

Redactsia armâneascâ di la RRI fu pãrãstisitâ cu zboarâ uidisiti shi multu musheati di Vanghea Mihanji Steryiu. Tutù nâsâ durusi premiulu Bana Armâneascâ di Tinnjii-2005 ali Irina Paris, atsea cari u cunânduseashti aestâ parei di Armânji di la RRI.

*

Ma nghiosu dãmu minduirli alu Vanghiu Dzega, unù vecljiu ascultâtorù a alushtorù emisii.

Gioi, 23-li di Martsu, Sectsia Armâneascâ di la RRI umplu 15 di anji di anda intrã pi lucru. 15 di anj suntu putsânj. Avui tihi s-li avdu emisiunili di protslji anji shi adzâ u ascultu a câ tricurâ ahântsâ anji. Nica di prota emisiunea fu adratâ cu cvalitet cari adzâ cumù treatsi cafi anù lu analteadzâ. Amù scriatâ nâinti câ aoa vedù unù profesionalizmu di mari nivel. Unâ limbâ curatâ shi chischinâ poati s-dzâcù unâ limbâ armâneascâ literarâ. Atselji jurnalishtsâ di la RRI

cari-lji cânâscui nji-alâsarâ unâ câldurâ tu inimâ. Unâ harauâ câ vedz shi avdzâ persoani ashi ca cumù lipseashti s-hibâ - Armâneshtsâ Armânji. Ma, ari unâ lugurii cari-nji armasi tu minduerli. Tsicara câ redactsia-i organizatâ di la unù statù cari nica nu nâ pricânoscu ca populù ahorghea. Tsicara câ au cheaditsi di la tuti pãrtsâli: nji si pari câ aflarâ fortsâ ta s-armânâ pi calea armaneascâ. Ashi câ tutù cu tutù aestâ redactsii armâni ca un tsentru di culturâ armâneascâ di iu s-lunjineadzâ Balkanlu shi Lumea tutâ cu zborlu armânescu. A alushtorù jurnalishtsâ lâ orù sânâtati shi lucru bunù cu suctses pi calea profesionalâ shi personalâ.

Haristo ti haraua cari nâ u da cafi dzuà - s-u avdzâmù limba a noastâ hrisusitâ la radio shi barem ti putsân chiro s-nâ minduimù câ himù tu unâ altâ dimenziuni a chirolui - tu un statù armânescu...

Nãdia-nji easti câ aestâ redactsii va s-continueadzâ s-li ducâ ashi emisiunjlji, câ armânamea ari ananghi di ea. Ari ananghi ca Loclu di Apa a shi ca Apa di Loclu câ cu ea shi lucurlu a ljei criscurâ bârni di tinirì armânji cu ideia armâneascâ.

Vanghiu Dzega

Premiulù a sponsorlui Bana Armâneascâ -2005

BCR

Premiul a Sponsorlui Bana Armâneascâ-2005 fu durusitù ali BCR

JUBILEULU 15 DI ANJ DI EMISIUNI ARMANEASCA LA RRI

Estanù s-umplurâ 15 di anj di cându s-avdzâ ti prota oarâ tu dunjeaua di aua shi di iutsido limba armâneasâa pi radio. La initsiativa a prof. Vasili Barba, cu agiutorlu a directorlui a apunti di ligâturâ anamisa di tuts Armânjlji. Nu mash ahâtù ama ligâturli tsi li adrarâ aeshtsâ jurnalishtsâ cu personalitatsili armâneshtsâ, cu Armânji cu hari tsi nu s-cunushtea unù cu alantu, agiutrolu profesionistu tsi-lù deadirâ ti scutearea di fimiridz,

radioului public dit 1991anchisi s-emitâ redactsia armaneasca. Atselji tsi anchisirâ atumtsea s-facâ lucurlu di jurnalishtsâ armânj avea cathi unù altâ zânati ama avea tu idyiul chiro unâ mari mirachi ti curltura shi ti grailu pârintescu. Vahi aestâ mirachi lj-agiutâ ca pritù cursurli tsi li featsirâ dapoaia cu prof. Nicolae Saramandu shi prit atseali ti ufiliseari a tehnâljei ti zburari la microfon tu schurtu chiro aeshtsâ oaminj agiumsirâ s-adarâ aestâ zânati cu mari profesionalismu .Cu hashti, cu pidimo shi multâ alâgari aeshtsâ jurnalishtsâ furâ tu mesea a tutlorù evenimentilorù culturali di aua shi dit xeani. Materialili adunati furâ lucrati, bâgati tu unâ limbâ armâneascâ chischinâ tsi prit botsli a lorù aleapti agiundzea tu casa a Armânjlorù ditù Balcanji, ditù Europa Chentrala shi tu ahurhitâ shi tu Romanii, iu s-acâtsa aestâ emisiuni. Tu giumitati di sihati unâ ntreagâ lumi armâneascâ eara adunatâ tu unù locù pi calea a undilorù radio. Tu niheamâ di oarâ hâbârli urdina unâ shi unâ anamisa di Armânjlji ditù Românii, Vâryârii, Machidunii, Iugoslavii, Arbinishii, Gârtsii ama shi ma largu pi internet tu Americhii, Frântsii, Ghirmânii.

Sectisa armâneascâ fu ashi unâ simpozioani, spectacoli, festivaluri fu ca baea. Shi ti cathi unù di elji ama lucurlu tu aestâ sectsii fu unâ sculii; ashi s-fatsi câ shi atumtsea cându nâscântsâ di fudzirâ tu xeani, elji dusirâ ma largu lucurlu ti armânami.

U aducù aminti aoa Marilena Bara tsi deadunù cu Thede Khal scoasi unâ monografii ti hoara Turia ditù Gârtsii, ti Mariana Caragicu-Coanda tsi adrã gruplu Armânamea pi inernet, atselù locù iu s-facù moabets anamisa di noi Armânjlji di iutsido. Atselji tsi armasirâ scoasirâ ma largu cd-uri cu cântitsi, cu colindi, poemati, pirmithi armâneshtsâ.

Ma multuù, sectsia armâneascâ sumù reghia alù Toma Enache adrã prota piesâ di teatru armâneascâ tsi fu spusâ la Teatrulù di Scopje, Velingrad, Bucureshti, Arad shi tsi fu aprucheatâ cu entuziamu di Armânji. Di doi anji tricu arada di elj tu tesea di colaborator shi cunuscutlu scriitor Hristu Candrveanu. Ti amartii câ tu chirolu ditù soni nu mata putemù s-avdzâmù botsli radiofonitsi ali Aurica Piha, Toma Enache, Hristu Steryiu icâ Tascu Lala. Ti multsa anj sectsia armaneasca di la RRI la iurtia di 15 di anj.

RRI, Sectsia armâneascâ

(Banca Comercialâ Românâ) ti agiutorlu datù tu anlu 2004 shi 2005, fârâ di cari nu pistipsimù câ puteamù s-andridzemù Gala a Premiilorù Bana Armâneascâ shi Festivalu Folcloric Armânescu, editsia a treia. Lâ hãristusimù ditù tutù suflitlu sh-lâ urãmù multâ ambâreatsâ tu lucrulu a loru shi, cara s-poatâ, s-nâ agiutâ sh-tu yinitorù.

Cu aestâ apuhii vremù s-hãristusimù shi a durutlui Armânù di Custantsa, **Mita Rida**, cari nâ agiutã cu pâradz ta s-putemù sâ scutemù tru migdani atselù ditù soni numirù a revistâljei "Bana Armâneasacâ".

Âlji urãmù s-aibâ parti sh-tu yinitorù di multi anichisiri tu lucrulu tsi-lù fatsi, ca emburù, cumù shi tu lucrulu armânescu tu cari intrã cu giuneatsâ.

Premiulù "Omlu a Anlui – 2005 Gica Godi

Premiulù "Omlu a Anlui – 2005 fu durusitù a poetlui GICA GODI ti tutù lucrulu tsi-lù featsi ti armanami pit cântitsli sh-poeziili a lui.

Elù fu pãrãstisitù di Aurica Piha cari, namisa di altili, adusi aminti shi zboarâli spusi di Mihali Prefti: Gica Godi - unù Pavaroti a Armânjlorù? ma multu di-ahântu. Dauâ sculii di cântari tsi nu potu s-hibâ bâgati aradha.

Gica Godi nu easti mash poetù sh-cântatorù; elù easti unâ sculii a cânticlui armânescu icâ Armân-Machidoneanù. Ama sculia a cântariljei armâneascâ, tsi cu ciudii dânâseashti pân tu chirolu di adzâ, ari zârtsinji tsi fugu nâpoi tu chiro, nu suti,

ama njilji di anji.

Sculia alù Godi ljea anji multsâ di nvetsu - 20, 30 di anji di-ascultari sh-cântari. Sh-ma s-hibâ mash aesta nu-i tsiva. Lipseashti atsea nicurmari di suti sh-njilji di anji adusâ, nicurmatâ, tu chirolu di adzâ. Aestâ niacumtinari putsâni milets u au. Cu tutâ nitihea a noastâ easti nâ mari tihiseari ti noi Gica Godi. Sh-ma s-cilâstâsescu s-plâsedzu tru mintea a mea ficiuriclu Gica, âlu vedu tu unâ cohi pi unâ crivati, fronimù, ama cu mintea sh-duchearea tâljioasâ, pitrundzâtoari, ascultânda-lji, la vârnâ aradhâ - numâ, isuseari, numtâ, pâtigiuni, atselji cântâtori, dhascalji a lui tsi bash dipunea ditù Machidonii, aducândalui cu elji multimilinara mithicâ sculii a cânticlui armânescu. Shi-aclo iu Gica lji-asculta lâlânjlji sh-huryeatslji a lui di Beidaut cântândalui la harei, cânta sh-elu, sh-cu boatsea sh-cu mintea, sh-tutù cânta… Fârâ di unâ câ sculia a noastâ câdea tu-unù suflitù sh-minti iu fisea sh-Dumnidzã avea siminatâ nâ dhoarâ fârâ aradhâ, tsi s-cljeamâ adzâ mudernu - dzeniu.

Cu-aestâ ncârcâturâ di la lâlânji sh-huryeats, sh-dhoarâ di la Dumnidzã, Gica fudzea tu câsâbã ta s-anveatsâ carti la universitati. Aoa elù andâmâ-seashti unâ altâ turlii di sculii a cântarillei - cântarea mudernâ, opereticâ, clasicâ, ama didindi di ethnicu. Ahtari cântari mash botsli vârtoasi putea s-u aproachi. Gica avea boatsea aestâ, iara sculia a cântariljei mudernâ sh-didindi di ethnicu, elu u-anvitsa imnandalui; ahâtu di lishoarâ eara ti elu. Dhascalji, sots sh-altâ lumi, anda lu-asculta Gica cântândalui, armânea apurisits. Vârnâ nu-acâchisea di-iu yini, ditù tsi chiro sh-ditù tsi lumi, di-u ascoati aestu iho.

Gica Godi fu diunâcali aprucheatù di tuti corurli ndreapti tu-atselù chiro. Cânta sh-tu coruri di prufisiunishtsâ. Cânta tu theatri di spictaculi mãri. Sh-cu tutu, casa di theatru tsi-lu mâyipsea, tsi-lji dâdea nai ma mari harauâ eara casa di theatru armâneascâ - Theatrulu a Numtâllei.

Unù savantu Armânu (nicunuscutù shi-avinatù) Tachi Galavu, cari ndridzea unù ansamblu di cânticù sh-giocù, tu anjlji 60 aspunea: "Easti unù Grâmusteanù di-avostu, Gica Godi, a curi boatsi sh-turlii di cântari cutreamburâ muntsâlli".

Sculia multimilinarâ ethnicâ armânmachidoneanâ di-adunù cu sculia mudernâ amintarâ pritù Gica Godi opera Armâneascâ.

Unù mari amintaticù - tehnuluyia - intra tu casili a tutâlorù. Sh-libirtatea. Di-aclo di iu nu puteamù s-avem nitsi unâ mashinâ ti anyrâpseari, tu cumunizmu, adzâ cathi unù ari tipuyrafii n-casâ, iara bâgarea a cântitslorù pi-unâ cumatâ di plasticù - CD-lu, agiumsi unâ mari efculii. Istoricâ efculii. Aestâ n-ascâpa di moarti sculia tsi Gica u-adutsi ditù chiro mithicù, tu casili sh-aftuchinili a tutâlorù. Ascultâ sh-cântâ shi-anveatsâ cânticlu Armâneascu. Ama avrapa, pânâ nu hii asimilatù di alti culturi sh-di culturli priduminanti. Câ itsi tihisiri yini cu-unâ nitihisiri; nu-i efcula s-tsânemù duchearea sh-vrearea tu eta nauâ. CD-lu 2, "Tora inshii la coru" ahurheashti cu cânticlu tsi-lji da sh-numa.

Cânticu multu cunuscutù tu-Armânami ama tsi-i daima unù "hit". Cu tihea a CD-lui ahtari cântitsi va s-armânâ munumenti tu cultura a noastâ, sh-paradhiymi di cântari safi sh-ti-anvitsari. Ama pri ningâ boatsea-lji di malmâ, trâ tihea a noastâ, Gica Godi easti unù axiosu poetù. Tu cântitsli di adzâ nu-amù avdzâtâ mitafori ma tihiroasi, ma mushati ca tu stihurli alù Gica. Unâ multu mushatâ sh-uidisitâ mitaforâ cari aspuni mâreatsa sh-

pirifanjea a Armânlui tu giocù easti tu

cânticlu 4, CD-lu 2, "Ho o o opa!/ Cumù ansari topa/Sh-cu jgljioatili misurati/Aspuni sâltânati." Mitafurli tu stihurli alù Godi suntu crehti. La elù li avdzâ ti prota oarâ sh-ti ciuduseshtsi ti-a lui puteari di plâsari.

Gica adutsi tu cultura a noastâ muzicalâ sh-cânticlu mudernu rumanticù di mushuteatsâ fârâ aradhâ. Anda elù cântâ rumantsi, boatsea sh-turlia a lui di cântari lji rumantidzeadzâ sh-pi nai ma sarchilj picurari icâ biznismenji, cari di multi ori alasâ corlu shi-acatsâ tangolu, purtats tu chirolu a protâljei giuneatsâ, anda tangolu nu eara nica faptu la Armânji. Ahtari cântâtorù cari cu-ahântâ efculii treatsi di la turlia di cântari opereticâ la rumantsâ mudernâ sh-iara la cântarea greauâ ethnicâ easti mash unù - Gica Godi.

Pi stsena ditù Sala mari ARCUB, iu eara ndreaptâ shi unâ expozitsii ti lucri armâneshtsâ adusi di Steryiu Ianush di Bucureshti, spusirâ musheati poezii sh-cântarâ thâmâsiti cântitsi ficiuritsljі ditù pareia "Lilici ditù Mai" cumândusitâ di cântâtoarea Zoe Gica.

Ditù Machidunii ti prota oara vinirâ ta s-nâ cântâ doauâ oaspiti cu bots aleapti, easti zborlu di surorli Biljiana shi Maria Traikovska di Bitola, tsi li avemù ascultatâ pi cd-lu Fântâna di malâmâ tsi s-tsâni Scopia shi tsi easti luyursitù nai ma marli shi profesionistu festival di muzicâ armâneascâ ma nauâ.

Delegatsia ditù Machidunii u adusi tinjisita poetâ Vanghea Mihanj Steryiu tsi cathi oarâ nâ cutreamburâ suflitli cu poematili a ljei.

Poetlu shi regizorlu Toma Enache interpetâ, cumù mash elù shtii cumù s-facâ, doauâ pârvulii di Batzaria.

Deapoaia vini arada sâ s-alinâ pi stsenâ pareia "Iholu" di Custantsa, cumândusitâ di cântâtoarea Zaharica Purichea.

Dupâ Iholu s-alinarâ pi stsenâ Carmen shi Daniela Canciu cari aspusirâ doauâ musheati poezii.

Tu soni cântâtorlji Gica Coada, George Pistireanu shi pareia Makedonia Grup nâ mâyipsirâ spectatorlji pritù cântitsli a lorù.

Tu bitisita a spectacolului - tsi fu cumândusitu di Cristina Gushitsâ shi agiutatâ di Aurica Piha -, s-cântã imnul natsional a Armânjlorù, Pârinteascâ Dimândari.

Dupâ Spectacol organizatorlji ndreapsirâ unâ musheatâ searâ armâ-neascâ la Restaurantul "Inter-Macedonia", iu nicuchjiru easti Constantin Rudu. Oaspitslji furâ mâyipsits di cântitsli a pareiljei "Makedonya Group" (Mihai Parishcu, Costel Ciota shi Gigi Ciobãnicã) sh-ditù cari adutsemù aminti: "Noi himù Armânji di unù chiro", Rufelji câdzurâ njilji di ori, Samnjiotisa, Loaiù cârliglu sh-cu tâmbarea, Veara sh-Primuveara etc. Va s-ma adutsemù aminti câ pareia Makedoya Group" s-amintã aoa sh-vârâ 25 di anji sumù numa di "Aynodekam", ti furnjia câ, tu atselu chiro, nu aveamu izini ta s-adutsemù aminti numa di Machidunia ohi s-aspunemù câ noi, Armânjlji, nâ trâdzemù ditu atselù locù.

Aurica Piha shi doauâ armânici di Pipera

Biljiana shi Maria Traikovska

Simpozionlu "Identitatea a Armanjlor"

Di aestâ oarâ Simpozionlu "Identitatea a Armânjloru", cumându-sitù di T. Piceava, s-tsânu tu sala njicâ ARCUB, di la sihatea 11.

Tsânurâ comunicari: - prof. Eva Bozgan, "Armânjlji tu Amirãriljea Habsburgicâ", poeta Vanghea Mihanji Steryiu tsânu lucrarea "Leghendili a Armâneascaljei culturâ ica avdzâtslji armânji", Adriana Mitrevska, prezidenta a Sutsataljei a Muljerloru Armani di Bitola, "Fratslji Manakea", Anitsa Steryiu Ciociu, "Moscopolea ca puljlu Foenix", lucrari pãrãstisitâ di Vanghea Mihani Steryiu.

Ditù aesti lucrãri publicâmù tu aesti numiri di revistâ lucrãrli a tinjisitilorù Evantia Bozgan shi Vanghea Mihanji Steryiu.

Festivalu Internatsional di Folclorù Armanescu "- editsia a 3-a - 2006

Trâ Fundatsia "BANA ARMÂNESCÂ"

Di-aua, di-alargu iu escu avdu câ-nj featsitu tinjia s-mi durusits cu mshata pishchesi "Omlu a Anlui" ca unâ hâbârseari ti duchimâserli a meali s-agiutù cu tsi potù la aestâ Nauâ Hâryii a Armânamiljei.

Va hãristusescu a tutuloru cari vâ minduitù la mini shi prota a atsilui tsi fu caplu a lucurlui tu ahtari arada, yeaturlu Tacu Piceava.

Dealihea câ tinjisearea u adarâ borgea nica ma mari, ti-atsea voiù s-hiu sh-di aua shi ninti ninga voi tuts atselji cari cilâstâsits s-adrats tsiva ti isnafea a noastâ tirnisitâ, mâchilipsitâ di unâ isturii strâmbâ.

Cu vreari, cu tinjii, **G. Godi**

CÂFTAREAA ARMÂNJLORU

Tu soni, di cara s-bitisi durusearea a Premiilorù "Bana Armâneascâ"-2005, D.Piceava shi Cristina Gushitsâ yivâsirâ, pi armâneashti sh-pi românеashti, "Câftarea a Armânj-loru" icâ "Cererea aromânilor" cãtrã exusiili axi ali România shi maxus: Chivernisea, Parlamentulu shi Preshedintsia, pritù cari s-câftã pricu-nushtearea a Armânjlorù ditù România ca **<u>minoritati natsionalâ icâ etnicâ.</u>** Câftarea fu aprucheatâ di spectatori din salâ cu mirachi shi multi aplauzi. (vedz padz. 8 shi 9)

Federatia “LIGA AROMÂNILOR DIN ROMÂNIA”, str. Vasile Lascãr nr. 26-28, sector 2, Bucuresti, tel. 6282786/0723609266, Cont BCR, filiala sector 2:

ROXX_RNCB_5045_0000_0002_0001

CÂFTARI

Cãtre Prezidentsia ali România

A Domnului Traian Bãsescu
Prezidentulù ali România

Noi, reprezentantsâlji ali **Federatsia “Liga a Armânjilorù ditù România”** - scriatâ tu registrulù a Tribunalului Bucuresti, Sectsia a II-a tsivilâ, numirlu 11 ditù Martsu 2004, certificat nr.3 ditù Martsu 2004, adratâ ditù ma multi Sutsâts shi Fundatsii culturali armâneshtsâ ditù România, tu harea di **reprezentantâ autorizatâ a comunitatiljei armâneascâ ditù România**, ashi cumù s-aspuni tu articolu 25 ditù Statutù -, adunats Bucuresti, adzâ 25- li di Martsu 2006 tu Adunarea Generalã di cafi anù -,

luyursindalui câ tu catandisea di adzâ, comunitatea armâneascâ ditù România - a curi membri vinirâ icâ suntu clir (clirunomlji) a atsilorù vinits România dupâ anul 1925, tu unù numirù di vârâ 32.000 - 40.000 shi ditù cari adzâ ma suntu vârâ 26.500, ashi cumù s-aspuni tu catagrafia (recensãmântul) ditù anlu 2002 -,

easti tu piricljiu s-chearâ tu yinitorlji 50 di ani ca identitati ahoryea aoa România (ashi cumù s-poati sâ s-veadâ tu catagrafiili ditù soni) ti furnjia câ membrilji a ljei nu s-hârsescu di nitsi unù ndreptu spetsific a etniiljei a lorù;

nu au sculii iu ficiorlji armânji s-poatâ s-anveatsâ carti pri limba maternâ;

nu suntu biserits iu slujba religioasâ sâ s-facâ pri limba armâneascâ;

apufusimù câ easti mari ananghi s-aspunemù dinintea a exusiilorù axi a statlui român paravrearea a comunitatiljei armâneascâ ditù România ta sâ scoatâ tru migdani identitatea etnicã shi culturalâ a Armânjlorù ditù România, ca parti a popului armânescu ditù Balcanji,

apufusimù tutnâoarâ sâ fâtsemù tuti câftãrli di cari easti ananghi cãtrã exusiili axi a statlui român ta s-hibâ pricunuscutâ shi scriatâ **comunitatea armâneascâ ca minoritati natsionalâ tu România.**

Câftarea a noastâ yini s-andrupascâ câftarea a Sutsatâljei “Comunitatea Armâneascâ ditù România”, ditù dzua di 16-li di Apriirù 2005, pritù cari câfta „scriarea a Armânjlorù ca minoritati natsionalâ tu România”.

Pritù aestâ câftari comunitatea armâneascâ ditù România va ta sâ-sh axeascâ ndrepturli tsi-lji si cadù ditù statutlu di minoritati natsionalâ shi ditù ndrepturli di thimeljù a omlui shi a tsitãtseanlui:

a. nvetsù pri limba maternâ;
b. lituryisirea, serviciile religioase s-hibâ fapti pri limba armâneascâ tu bisertsâli a lorù;
c. jurnali, revisti, emisiunji di radio shi di televizii pri limba armâneascâ;
d. ndruparea a sutsatilorù culturali a Armânjlorù.

Fârâ aestu ndreptu, di pricunushteari ca minoritati natsionalâ, Armânjlji di România nu pot sâ-shi tsânâ tru banâ limba a lorù maternâ, veaclji di 2000 di anji, cu tuti apofasli ditù Dimândarea 1333/97 a Consiliului ali Europâ, cari câfta ascâparea a limbâljei armâneascâ - shi nitsi nu va s-poatâ s-bâneadzâ multu chiro ca unâ populatsii ahoryea namisa di populatsia majoritarâ românească.

Iavea ti tsi easti ashi di mari ananghi ca exusiili a statlui român s-pricunoascâ comunitatea armâneascâ di România ca minoritati natsionalâ, ca sh-ea sâ s-hârseascâ di tuti ndrepturli di cari s-hârsescu alanti minoritãts natsionali ditù România shi di pisti tutù. Mash ashitsi potù ta s-hibâ asacâpats Armânjlji ca mileti shi pi loclu românescu.

Dr. Dumitru Piceava
Presedintele Federatiei
“Liga Aromânilor din România”

Federatia “LIGA AROMÂNILOR DIN ROMÂNIA”,
str. Vasile Lascãr nr. 26-28, sector 2, Bucuresti, tel.
6282786/0723609266, Cont BCR, filiala sector 2:
ROXX_RNCB_5045_0000_0002_0001

CERERE

Cãtre Presedintia României

Domnului Traian Bãsescu
Presedintele Romaniei

Reprezentantii **Federatiei “Liga Aromânilor din România**” - înscrisã în registrul Tribunalului Bucuresti, Sectsia a II-a civilã, la pozitia nr.11/ martie 2004, certificat nr.3/ martie 2004, formatã din mai multe Asociatii si Fundatii culturale aromâne din România, în calitate de **reprezentant autorizat al comunitãtii aromâne din România**, conform Art. 25 din Statut -, întruniti la Bucuresti, astãzi 25 martie 2006 în Adunarea Generalã anualã -,

considerând câ în conditiile actuale, **comunitatea aromânã din România** - ai cãrei membri au venit sau sunt urmasii celor veniti în România dupa anul 1925, în numãr de cca. 32.000 - 40.000 si din care în prezent mai sunt cca. 26.500, conform recensãmântului din anul 2002 -,

este în pericol sã disparã în urmãtorii 50 de ani ca identitate aparte pe pãmântul românesc (conform ultimilor recensãmânturi) datoritã faptului cã membrii ei nu se bucurã de nici un drept specific etniei lor;

nu au scoli unde copii aromâni sã poatã învãta carte în limba maternã;

nu existã biserici unde slujba religioasã sã se facâ în limba aromânâ;

am hotãrât cã este absolut necesar sã exprimãm în fata autoritãtilor competente ale statului român dorinta comunitãtii aromâne din România de a afirma identitatea etnicã si culturalã a aromânilor din România, ca parte a poporului aromân din Balcani,

am hotãrât totodatã sã facem toate demersurile necesare cãtre autoritãtile competente ale statului în vederea **recunoasterii si înregistrãrii comunitãtii aromâne ca minoritate nationalã în România.**

Cererea noastrã vine sã sprijine demersul Asociatiei “Comunitatea Aromnã din România”, din data de 16 aprilie 2005, prin care solicita “înregistrarea aromânilor ca minoritate nationalã în România”.

Prin aceastã revendicare comunitatea aromânã din România doreste sã-si exercite drepturile ce decurg din statutul de minoritate nationalã si din drepturile fundamentale ale omului si cetãteanului:

a. învãtãmântul în limba maternã;

b. serviciile religioase sã fie fãcute în limba aromânã în bisericile lor;

c. ziare, reviste, emisiuni de radio si de televiziune în aromânã;

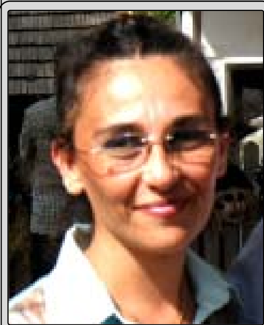
d. sprijinirea societãtilor culturale ale aromânilor.

Fãrã acest drept, de recunoastere ca minoritate nationalã, aromânii din România nu pot sã-si tinã în viatã limba lor maternã, veche de 2000 de ani, cu toate hotãrârile din Recomandarea 1333/97 a Consiliului Europei, care solicitã cultivarea si salvarea limbii aromâne - si nici nu vor putea sã trãiascã mult timp ca o populatie aparte în mijlocul populatiei majoritare românesti.

Iatã de ce este asa de mare nevoie ca autoritãtile statului român sã recunoascâ comunitatea aromânã din România ca minoritate nationalã, pentru ca si ea sã se bucure de toate drepturile de care se bucurã celelalte minoritãts nationale din România shi de peste tot. Numai astfel pot fi salvati aromânii ca neam si pe pãmântul românesc.

Dr. Dumitru Piceava
Presedintele Federatiei
“Liga Aromânilor din România”

MIRACHEA DI PI SUFLITÙ...

Adzâ, 25.03.2006, unâ dzuâ mushatâ di primverâ, dzua când tânisitul sh avdzãtlu armân Dumitru (Tacu) Piceava tsânu Festivalu di folclor Internatsional Armânescu shi Gala a Premiilor „ Bana Armaneascâ”.

Armânjlji s-adunarâ s-lu tânjiseascâ di câlisearea tsi lâ u featsi.

Cu aistâ ocazii furâ premiats sh atselji tiniri ti curbanea tsi u featsirâ shi anichisirli tsi li adusirâ câti unù tu domeniul a lui, ashe cum easti Francisc, ficiorlu a profesoarâljei di istorie Evantia Bozgan, tsi ari loatâ medalia di malâmâ la Balcaniada di matematicâ, sh-cari, cu aistâ ocazii ncljinã aistu premiu di tânjia a pap-sui Constantin Docu, cai numai easti ninga noi, shi reprezentâ tu aistã calitate România; cumù shi tinirlu matematician, profesorlu di matematicâ Nicushor Beli, di a curi numâ ar avdzãtâ ma multu America di armânjlji a noci.

Tu soni fu un spectacol mushat, putea s-hibâ sh-ma mushat ama nu-lji si deadi agiutorlu di cai avea ananghi, câ tu aistâ situatsii nu putem s-dzâtsem câ fu un spectacol di folclor internatsional, câ reprezentarea nu fu dit tuti statili iu bâneadzã Armânji.

Ma, ashe cum easti la Armâni când un lucru mushat easti fapt di altsâ sh-nu di noi, nu nâ adunãm cu tuts sâ-lji dãmù curagiu a atsilui omù shi s-himù ningâ nâs.

Easti amârtii câ pânâ tora Armânjlji nu nvitsarâ tsi easti achicâsearea (tolerantsa) sh-tânjia ti alantsâ Armânji cai nu minduiesc ca nâshlji, ninga him unâ dunjiauâ di capitanji ashe cum lji-arâseshti a soatsâljei a mea, Daniela Caratash ta s-dzâcâ.

Easti di dzâtseari efortul al T. Piceava ti lucrulu tsi-lù adarâ di ahãntsâ anji ti Armânami, nu pots sâ zburâshtsâ di Armânji fârã s-aduts aminti sh-di T. Piceava, câ-i di ghini i câ-i di arãu.

Când easti unâ manifestare culturalâ indiferent (adyeafurù) cai u organizeadzâ easti mushat s-lu tânjisim atselù tsi u adarâ, tutù atselji Armânji him, nu avem altsâ, sh-lipseashti sâ scutem tu migdani câ shtim s-nâ tânisim un pi alant, indiferent di alidzerea tsi u fâtsem ca videari social-politicâ .

Cu aistâ ocazii, T. Piceava declarâ câ ndrupashti câftarea ali asociatsia C. A. R. shi ndreapsi cãrtsâ trâ autoritâts ca Armânjlji di România s-hibâ apruchiats ca minoritate, easti un lucru di alâvdari, câ aistâ idei easti apruchiatâ cu multâ vreari di Armânami sh-mash deadun putem s-fâtsem lucri buni shi musheati.

Tora când him aproapi ta s-trâtsem un prag istoric ti armânami, un prag multu greu, ma tsi lipseshti di noi, easti ghini ca tuts Armânjlji s-hibâ deadun.

Aist chiro nâ da cali ca unoarâ tu bana a noastrâ s-putem s-apufusim (decidem) singuri cum s-nâ si dzâcâ sh-cum s-him tânisits (tratatsi), sh-vâr nu poati s-dzâcâ câ nu avem aist ndrept, ndreptul la identitate (ca minoritate lingvisticâ, culturalã, etnicã, etc.) easti garantat di tuti documentili interni shi internatsionale.

Ndreptul la identitate nu easti mash un termen juridic, easti .... ashe cum dzâtsii shi profesorul Neagu Djuvara tu cartea a lui „ Aromânii – Istorie. Limba. Destin”: “nici un stat balcanic n-a recunoscut pânã acum în mod oficial drepturile natsionale ale aromânilor ca minoritate lingvisticã, etnicã, nationalã (aici nu e vorba de termeni juridici, ci de drepturile simple ale omului)”.

Tora când România va s-aderâ la UE, easti ghini s-avem pi ninga actul di identitate (cetãtseni ai statului) shi certificatul di nashtere (amintari) tsi nâ lipseashti (di origine aromânã).

Am nâdia câ Armânjlji nu va s-alasâ s-treacâ shi aist chiro fârâ ca nashlji sâ-sh dzâcâ pleaga tsi u au pi suflit.

Adriana Docu

Pleaga = durere

Aman, nu agrâsha cã mini hiu Fârshiroatâ sh-nu cunosc zboarâ di a voastri, dzâc câ tora easti ghini...

GUVERNUL ROMÂNIEI
DEPARTAMENTUL PENTRU RELATII INTERETNICE
SECRETAR DE STAT

Stimate domn,

Referitor la adresa dumneavoastrã prin care solicitati o audientã a unei delegatii a federatiei „Liga Aromânilor din România”, vã aduc la cunostintã cã întrevederea va avea loc pe data de 25 mai 2006 orele 10.

Cu deosebitã consideratie

Secretar de stat

Attila MARKO

Domnului Dumitru PICEAVA

Presedinte

Federatia „Liga Aromânilor din România”

10.05.2006

Di anda Armânjlji vinirâ România shi furâ colonizats Cadrilater, ahurhindalui cu anlu 1925, easti ti prota oarâ cându unù Departamentu icâ unâ Comisii a Chivernisiljei românâ câliseashti ofitsial la muabeti unâ delegatii a comunitatiljei armâneascâ ditù România.

Ea nâ fu pitricutâ dupâ tsi noi, reprezentantsâlji ali Federatsia “Liga a Armânjlorù ditù România”, aveamù pitricutâ Câftarea a noastâ cãtrã Chivernisea (Guvernul) ali România tu 13-li di Apriirù 2006.

Scupolu a delegatsiiljei a noastâ eara ta s-lu informãm Ministrulù di catandisea a Armânjlorù ditù România shi s-lu cândâsimù ta s-nâ ndrupascâ tu shedintsa di Guvernu Câftarea a noastâ ca Armânjlji s-hibâ pricunuscuts ca minoritati natsionalâ.

Ditù ahurhitâ avumù parti di unâ protâ ciudisiri: Audientsa s-avea mutatâ di la sihatea 10 la sihatea 9. Aflaiù aestu lucru tamam atumtsea anda neshù, la sihatea 9, la secretara a Ministrului ta s-lji-aspunù cari escu sh-ti tsi vinjù.

Secretara, niheamâ njiratâ, nji-aspusi câ audientsa nu easti la sihatea 10 mea la sihatea 9, ashi cumù nâ avea data di hâbari pritù telefon la sediul a nostu cu ndoauâ dzâli ma nâinti. Nji-aspusi câ avea zburâtâ cu nâ doamnâ shi s-njirâ câ nu shteamù aestu lucru.

Di cara intrã la Ministru sh-lji-aspusi cari escu mi ursi s-intru.

Ministrulù Attila Marko, di cara mi apruche cu tinjii sh-multâ pulitichii, nji-

PROTA AUDIENTSÂ OFITSIALÂ

aspusi furnjia ti cari u mutã andamusea cu unâ sihati ma nâinti sh-deapoaia nji-aspusi câ li yivâsi Câftarea a noastâ cumù shi unâ parti di materialili tsi-lji li aveamù pitricutâ. Ti furnjia câ nica avea multi seamni di ntribari tu tsi mâtreashti Armânjlji ânji bâgã ma multi ntribãri ligati di problema a noastâ armâneascâ.

Di cara-lji dedù a Ministrului ma multi materiali ligati di istoria shi limba armâneascâ, namisa di cari s-afla "Documentarlu" cumù shi articolu cu Armânjlji publicatù tu ziarlu România liberã, ahurhii s-apândâsescu la ntribãrli tsi-nji furâ bâgati.

Nu acâtsai sâ zburãscu ma multu di unù cirecù di sihati câ avuiù parti di unâ a doaua ciudisiri: secretara intrâ shi lji-aspusi a Ministrului câ vini unâ doamnâ di la "Comunitatea aromânã" (!?!?).

Ministrulù, pulitipsitù, sâ sculâ mprostu shi u câlisi doamna ta s-intrâ shi s-sheadâ pi unù scamnu, ningâ mini…

Anda mutrii ta s-u vedù cari easti…armashù, ca dealithea, ciudisitù! Eara Chirana Darlaiani, atsea tinirâ avucatâ, mushuticâ itrâ shi ca baea di mintimenâ, tsi u aveamù cunuscutâ cu unù mesù ma nâinti…

Atumtsea lji-aveamù câftatâ sâ-nji da vârâ ndoauâ urnimii, ditù punctu di videari juridic, ligati di Câftarea a noastâ ca Armânjlji s-hibâ pricunuscuts ca minoritati natsionalâ. Nu-nji deadi nitsi unâ. Tsi s-caftâ nâsâ tora tu audientsâ cu noi? Cara s-vrea elji, atselji di la sutsata CAR, ta s-intrâ tu audientsâ la Ministru câtse nu câftarâ aestu lucru mea vinirâ pisti noi? Mari ciudii!?!

Nu-i tsiva, ânji dzâshù, tutù arãlu trâ ghini! Chirana, ca avucatâ mintimenâ sh-cari apârâ cauza armâneascâ, va s-azburascâ di ndreptulù tsi-lu avemù noi, Armânjlji di România, ta s-câftãmù s-himù pricunuscuts ca minoritati natsionalâ. Va sâ spunâ câ nomurli internatsionali da cali ca itsi omù s-poatâ sâ s-aspunâ câ easti ashi cumù luyurseashti elù, iara statlu ari borgea ta s-lu aproachi ashitsi. Altâ turlii statlu român ncalcâ ndreptulù di timeljù a omlui tsi easti asiyuripsitù di nomurli internatsionali.

Ti amârtii ama tinjisita avucatâ Chirana Darlaeani nu spusi aesti lucri mea-lji câfta a Ministrului ta s-lji-aspunâ ti cari furnjii nu pitricu pânâ tora unâ apandisi scrisâ la Câftarea tsi u featsi cu niscântsâ meshi ma nâinti sutsata tsi u reprezintâ nâsâ, Comunitatea aromânã.

Ministrulù lji-apândâsi câ nu putu ta s-lâ pitreacâ unâ ahtari apandisi ti furnjia câ a lorù câftari fu blocatâ, fu curmatâ shi ncljisâ, va dzâcâ, di unâ altâ Sutsatâ armâneascâ (nu lji-aspusi numa), cari ari unâ altâ mindueari andicra di a lorù. Ama, dzâsi Ministrulù ma largu, va s-vidermù adzâ tsi va s-fâtsemù…

Tu aestu chiro intrã tu udã profesorlu Ion Cardula. Nu acâtsai ghini ta s-lu prezintu cari easti câ nâslu sh-ahurhi cuvenda shi nu s-dânâsi pânâ cându nu vini profesorlu Corneliu Zeana. Fu una di nai ma musheatili cuvendzâ tsi putu s-li tsânâ pânâ tora profesorlu Ion Cardula. Pritù zborlu tsi-lù tsânu shi pritù multili documenti tsi li adusi (vârâ 10 cãrtsâ di istorii shi literaturâ armâneascâ, tsi-lji li alâsâ a Misnistrului), profesorlu Ion Cardula fu nai ma cândisitorlu di noi shi avu unâ mari puteari ta s-lu limbidzascâ Ministrul tu multi di problemili a noasti.

Nu ma psânù musheatâ shi cândisitoari fu shcurta ama vârtoasa cuvenda a profesorlui Corneliu Zeanâ, cari azburâ di rolu a minoritãtslor etnitsi tu yinitorlu a Europâljei tu cari sh-aflâ loclu shi minoritatea a Armânjlorù.

Tu soni, Ministrulù Attila Marko, di cara nâ ascultã, nâ hãristusi ti tuti informatsiili shi documentili ligati di Armânji tsi-lji li deadimù shi nâ taxi câ tu alantâ stâmânâ va s-andreagâ unù Raportu di informari cari va-lji lu da alù Cãtãlin Popescu-Tãriceanu, Prim-Ministru a Chivernisiljei ali România, va u prezintâ shi va u ndrupascâ Câftarea a noastâ tu unâ shedintsâ yinitoari a Guvernului. Aesta easti putearea a mea, nâ spusi nâslu tu soni.

Aesta eara shi vrearea a noastâ, vrearea ca unâ Câftari a comunitatiljei armâneascâ ditù România s-hibâ zburâtâ tu unâ shedintsâ di Guvernulù ali România shi sâ s-ljea unâ apofasi.

Ashtiptãmù cu mari nãdii apofasea tsi va u ljea Chivernisea ali România tu tsi mâtreashti Câftarea a comunitatiljei armâneascâ ditù România ta s-hibâm pricunuscutâ sh-ea ca minoritati natsionalâ, singura cali pritù cari etnia armâneascâ va s-armânâ tru banâ shi tu locurli românesthsâ.

Tacu PICEAVA

P.s.: Cumândusearea a sutsatâljei CAR, cara vrea s-avea ashi di mari mirachi ca Armânjlji s-hibâ pricunuscuts ca minoritati natsionalâ, dupâ cumu câftã ea cu unu anu ma nâinti, vrea s-dutsea barim unâ oarâ tu aestu chiro la Chivernisi ta s-veadâ tsi s-fatsi cu câftarea a loru, ama elji nu featsirâ aestu lucru - vahi shtea câ a loru câftari eara nchidicatâ di Sutsata di Culturâ Macedo-Românã - sh-nu vrea s-câfta ta s-nâ ncheadicâ noi.

Voi mash nica sâ spun:

Nu-adrarâ ghini-atselji di la CAR câ li mintirâ lucrili shi-alâxirâ oauli tu cuibairi.

Ghini ma, shi-aestâ videari cu un ministru dit Guvernul a Rumâniiljei nu easti prota tu isturiea câ shtim multu ghini câ ninti di II polim din lumi ahtari videri avea multi. Una sâ spuni cu Batzaria shi-Antonescu tsi-u da Papanace.

Cu tinjii,

Dina Cuvata

Apandisea a noastâ

Dealithea easti câ sh-pânâ tora avurâ shi alti andamusi namisa di parei di Armânji shi vârâ ministru român icâ vârâ vâsilje român, ashi cumu fu atsea a pareiljei cumândusitâ di Constantin Belimace shi Carol I - apuhii cu cari vâsiljelu lâ dzâtsea Macedoneni shi nu Aromânji -, ama la canâ di aesti andamusi di pânâ tora nu s-câftã ca Armânjlji s-hibâ pricunuscuts ca **minoritati natsionalâ icâ etnicâ** aoa, România, ashi cumu s-câftã la andamusea a noastâ.

Parlamentul României
Camera Deputatilor

Comisia pentru drepturile omului, culte
si problemele minoritãtilor nationale Nr.25/488/24mai 2006

Cãtre
Federatia "Liga Aromânilor din România"
Domnului dr. Dumitru Piceava - Presedinte

Domnule Presedinte,

Urmare a memoriului dvs. adresat Presedentiei, care a fost anterior trimis în facsimil si Parlamentului, vã atasãm alãturat copia rãspunsului la solicitarea dvs. ca aromânii sã fie recunoscuti ca minoritate natională trimis dvs., împreunã cu adresa nr.25/366/3.05.2006.

Cu deosebitã consideratie,
Presedinte,
Deputat Nicolae Pãun

Parlamentul României
Camera Deputatilor

Comisia pentru drepturile omului, culte
si problemele minoritãtilor nationale Nr. 25/366/3 mai 2006

Cãtre
Federatia "Liga Aromânilor din România"
Domnului dr. Dumitru Piceava - Presedinte

Domnule Presedinte,

Membrii Comisiei pentru drepturile omului, culte si problemele minoritãtilor nationale au luat act de solicitarea organizatiei pe care o conduceti.

Dupã cum cunoasteti, **proiectul Legii privind statutul minoritãtilor nationale din România** se aflã, în prezent, în dezbaterea Comisiei noastre, a Comisiei juridice, de disciplinã si imunitãti si a Comisiei pentru învãtãmânt, stiintã, tineret si sport. Singura posibilitate de satisfacere a solicitãrilor organizatiei dvs este amendarea în consecintã a proiectului de lege amintit de cãtre membrii celor trei comisii sesizate în fond.

De aceea, pentru a sprijini solutionarea solicitãrilor dvs., în limita atributiilor unei comisii parlamentare, vã rugãm sã înaintati Comisiei noastre prpunerile concrete de amendare a proiectului de lege amintit, în sensul dorit, pentru a fi transmise membrilor celor trei comisii amintite în timp util. Numai în mãsura în care acestea vor fi însusite si sustinute în cadrul dezbaterilor de unul dintre parlamentari si amendamentele respective vor fi adoptate de plenul celor trei comisii reunite, solicitãrile dvs. vor putea fi prinse în viitorul cadru legal privind minoritãtile nationale din România.

Cu deosebitã consideratie,

Presedinte,
Deputat Nicolae Pãun

GUVERNUL ROMÂNIEI

Directia Relatii cu Publicul

Nr. 16/26247/A 10.04.2006

FEDERATIA LIGA AROMÂNILOR DIN ROMÂNIA

din: str. Vasile Lascãr, nr. 26-28, sector 2, Bucuresti

Referitor la memoriul dumneavoastrã, vã facem cunoscut fasptul cã a fost trimis, spre competentã solutionare, DEPARTAMENTULUI PENTRU RELATII INTERETNICE, solicitând luarea mãsurilor legale ce se impun.

Urmeazã ca, în termenul legal, institutia sesizatã sã comunice Cancelariei Primului - Ministru si dumneavoastrã solutia adoptatã.

Cu stimã,
Director,
Oana Maria ISTRATE

PRESEDINTELE ROMÂNIEI
PROBLEME CETÃTENESTI

DP02/12466/13.04.2006

Domnule Dumitru Piceava,

Am luat cunostiintã din petitia adresatã Presedintelui României, Domnul Traian Bãsescu, despre solicitarea dumneavoastrã.

În vederea analizãrii problemelor semnalate, petitia dumneavoastrã a fost trimisã la Camera Deputatilor.

Urmeazã ca, în termenul legal, institutia sesizatã sã comunice, Administratiei Prezidentiale si dumneavoastrã, solutia adoptatã.

Consilier de Stat
Gabriel- Cristian Piscociu

Cod unic: 443e197628f07
Palatul Cotroceni - Bdul Geniului nr. 1-3 - Bucuresti

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

SENAT

COMISIA PENTRU DREPTURILE OMULUI, CULTE SI MINORITÃTI
XXVI/ 243/29.05.2006

Cãtre

FEDERATIA "LIGA AROMÂNILOR DIN ROMÂNIA"

Ca urmare a memoriului înaintat Comisiei pentru drepturile omului, culte si minoritãti din Senatul României, vã aducen la cunostintã cã Proiectul de lege privin statutul minoritãtilor nationale a fost respins de Senat la data de 24.10.2005 si a fost trimis spre dezbatere la Camera Deputatilor. Vã anexãm alãturat fisa proiectului de lege, care este disponibil pe site-ul Senatului www.senat.ro

Prin urmare, vã recomandãm sã trimiteti amendamentele dumneavoastrã la Camera Deputatilor.

PRESEDINTE,

Semnãturã indescifrabilã si stamipla Comisiei Pentru Drepturile munlui, Culte si Minoritãti

CÂFTAREA
ali
Comunitatea armâneascâ ditù România

Câftarea a noastâ cãtrã exusiili axi ali România u pitricumù dupâ ndoauâ stâmânji di la yivâsirea a ljei dinintea a sutilorù di spectatori tsi loarâ parti la Spectacolu di durusiri a Premiilor Bana Armâneascâ-2005 sh-tsi fu aprucheatâ cu mari mirachi shi nãdii.

Pritù aestâ Câftari noi scoasimù tru migdani di iu vinirâ Armânjlji România, numirlu a lorù cumù shi greaua catandisi tu cari s-aflâ elji tora. Tutnâoarâ aspusimù sh-di piricljiulù tu cari s-afâ Armânjlji di România shi apofasli tsi lipsescu loati ca elji s-nu s-chearâ tu yinitorlji 50 di ani ca identitati ahoryea (ashi cumù poati sâ s-veadâ tu catagrafiili ditù soni) ti furnjia câ membriljì a ljei nu s-hârsescu di nitsi unù ndreptu spetsific a etniiljei a lorù; nu au sculii iu ficiorlji a lorù s-poatâ s-anveatsâ carti pri limba maternâ; nu suntu biserits iu slujba religioasâ sâ s-facâ pri limba armâneascâ.

Delegatsia a noastâ: Prof. Ion Cardula, Ec. Dima Grasu, Dr. Dumitru Piceava shi Santa alù Todi.

Pritù aestâ Câftari noi nâ spusimù apofasea a noastâ ta s-fâtsemù tuti câftãrli di cari easti ananghi cãtrã exusiili axi a statlui român ca Armânjlji s-hibâ pricunuscuts aoa, România, ca minoritati natsionalâ. Pri ninga Câftarea a noastâ pitricumù shi ndoauâ amendamenti la Proiectulù di nomù a minoritãtslorù natsionale ditù România, ashi cumù nâ câftarâ, shi ditù cari, di nai ma mari simasii ti noi fu pripunirea ca la Articolu 74 s-hibâ tricutâ, namisa di alanti minoritãts natsionale, shi minoritatea natsionalâ armâneascâ.

Pânâ s-u pitritsemù Câftarea a noastâ cãtrã exusiili axi a statlui român avumù parti mash di ndoauâ cheaditsi di la ndoi Armânji patriotardzâ, a curi numâ nu axidzashti s-lâ u adutsemù aminti.

Tu tsi mâtreshti exusiili a Statlui român, a curi lâ pitricumù Câftarea a comunitatiljei a noastâ, eali nâ deadirâ di mânear, nâ loarâ tu luyurseari shi nâ pitricurâ apandisli cari li videts tu aesti padzinji di revistâ.

Mutrindalui apandisli tsi li apruchemù, pi di unâ parti putemù sâ spunemù câ eali suntu multu tinjisiti ama, ditù punctulù di videari a sinferlui a nostu, putemù s-aspunemù câ exusiili axi a statlui român s-aspilarâ pi mânji di noi, ca Pilat di Pont unù chiro, sh-nâ pitricurâ s-nâ ndreagâ lucrulu unâ Comisii.

Aestâ comisii cari poati s-nâ ljea noi Armânjlji tu luyurseari shi s-nâ pricunoascâ ca minoritati natsionalâ easti **Comisia pentru drepturile omului, culte si problemele minoritãtilor nationale,** aclo iu s-aflâ tu lucru "*Proiectul Legii privind statutul minoritãtilor nationale din România*". Ea ari 15 di membri shi atumtsea cându va s-agiungâ ta sâ s-voteadzâ Articolu 74 a Proiectului di nomù timisitù ma nsusù, va s-hibâ ananghi ca 8 (optu) di elji s-nâ pricunoascâ noi, Armânjlji, ca minoritati natsionalâ. Tu a doaua parti, atumtsea cându va s-adunâ cu idyea Comisii ditù partea a Senatlui, cari ari 11 di membri, easti ananghi ca 6 (shasi) di elji s-voteadzâ trâ noi shi atumtsea va s-himù tricuts tu arada a minoritãtslorù natsionali. Di aoatsi Proiectulù va s-hibâ pitricutù a Parlamentului ali România shi, atumtsea cându va s-hibâ votat shi di majoritatea a Parlamentarlorù românji, va s-putemù s-dzâtsemù câ anichisimù.

Pânâ atumtsea nâ armâni mash nãdia.....

Ashi s-nâ agiutâ Dumnidzâ!

DSP

LEGHENDILI A ARMÂNEASCÂLJEI CULTURÂ - AVDZÂTS ARMÂNJI

Cultura easti nai ma marli fundamentu ti bânarea shi tsânearea a adetslorù, a limbâljei shi a identitatiljei a unui populù. Cultura easti libertatea a suflitlui, câldura a inimâljei, lunjina a ocljilorù, dishcljisâ poartâ cãtrã tu nâintarea, dishcljisâ firidâ tsi mutreashti cãtrã tu lumi. Tuti aesti printsipii ti tsânearea shi vigljearea a identitatiljei suntu atseali cu cari s-nâinteadzâ mushutetsli a limbâljei, a culturâljei, a literaturâljei sh-tutâ atsea pit protseslu tu sculiurli, deadunù cu dascalji, profesorlji, lingvishtsâlji, istoriciarlji, scriitorlji shi afirmarea a oaminjlorù ditù atsea sferâ. Cunushtearea a lumiljei cu oaminjlji di shtiintsâ, cu artishtsâlji tuts atselji tsi alichescu shi suntu hlambura a unâljei dunjeai.

Cu atsea, zârtsina a cafi un ui populù s-lundzeashti sh-creashti, cându tuti atseali averuri, s-mutrescu shi s-cunoscu dupu a lui purtâtori a hlamburâljei a culturâljei, cari u angrâpsescu, u prezenteadzâ shi u afirmeadzâ: limba, portulù, adetsli, cântitsli, gioclu, puiziea, pictura shi alanti culturi tsi suntu shi semnulù dupu cari s-cunoscu miletsli, ca cumù shi Armânamea.

Aeshtsâ oaminji, prezentatorlji shi tsânâtorlji a aveariljei culturalâ a unâljei dunjeai, nu mash adzâ, ma di totâna u avea marea rolji tu isturia di aprindearea a miletslorù, ta s-lucreadzâ pi atsea ta s-u spunâ dealihea shi fitrusirea, aprindearea, ardirea shi tsânearea a culturâljei a miletslorù.

Sigura câ cu atsea avea shi mari influentsâ ti miletsli ta sh-u cunoascâ identitatea shi cultura a lorù ma shi s-li lârdzeascâ shi s-li avutsascâ shi minduierli vârtoasi pisti tinirlji. Tsi câ, ca clasâ dominantâ, aeshtsâ oaminji di culturâ eara di totâna giudicats, niachicâsits, avinats, pidipsits shi tu niscânti momenti tu singureatsâ, ma elji nu fudzea di ideili shi printsipiili a lorù ti tsânearea a identitatiljei, a limbâljei shi a culturâljei a lorù.

Ashi ca cumù tu alantili culturi eara: Socrate, Kafca, Gheote, Goya, Sarter shi nica multsâ altsâ, pleadâ di oaminji di culturâ, di shtiintsâ, scriitori, pictori shi filozohi, cari armasirâ ca leghendi ti eta a etilorù, dupu cari adzâ tuts alantsâ tsi vinirâ dupâ elji, atseali printsipii li au ninti a lorù ca unâ Biblii.

Ahtãri leghendi avu shi ari shi Armânamea, leghendi cu cari putemù s-nâ alâvdãmù shi s-himù pirifanji ti furnjia câ eali foclu shi dorlu ti limba shi cultura armâneascâ li poartâ ahânda tu suflitli a lorù shi nu sh-u alasâ avearea culturalâ ta s-nu s-alumtâ ti ea.

Ashi cându easti zborlu ti Armânamea shi Armânjlji ditù tuti sferili a banâljei, nica ditù aprindirea shi fitrusirea a Armânamiljei, dipriunâ eara tu strâmtâ ligaturâ cu tihisirli ditù Evropa ditù Ascâpitatâ shi di totâna eara purtâtorlji a atsilorù imnatitsi a Balcanlui shi atsea nu mash a shtiintsâljei, ma shi a nâintâtoarilorù idei di eta tricutâ.

Armânjlji eara cunuscuts shi dupu alumtarea ca heroi ti libertati ca cumù eara Pitu Guli shi altsâ, ma shi alumtâtori ca mãri persoani, Armânji cari s-alumta ti dizvâlirea a aveariljei culturalâ, lucrarea pi câmpulù di shtiintsâ, ti limba, ti nintarea tu tsivilizarea a tutulorù sferilorù a culturâljei armâneascâ. Ashitsi tuts atselji tsi s-alumtarâ ti Armânamea armasirâ shi leghendi tu Armânamea, a curi suntu adzâ a noastâ mãrimi shi hzarauâ, câ nu suntu psânji atselji, ma avemù pritù lumea tutâ cari armasirâ cu numili shi paranumili armâneshtsâ.

Lji-aducù aminti cunuscutslji Armânji: Mihai Mocioni muri ca pritù anlu 1789 eta XVIII, XIX shi Armânji adzâ amintats tu Machidunii:

1.Nicola Martinovschi, pictor, amintatù 18.08.1903, Crushuva. Muri tu anlu 1973.

2.Tachi Hrisich, muzicieanù, amintatù Crushuva. 1022-1984.

3.Gheorghe Constantin Roja, lector shi filolog, Bituli 1786-1874

4.Theodor Capidan, lingvistu. Pârleap 1879-1853.

5.Constantin Belimace, scriitorù, Mulovishti, 1849-1934

6.Constantin Cosmescu, scriitor, Gopesh, 1866-1914,

7.Petru Vulcan, scriitor shi jurnalistu, Târnova, 1869-1932.

8.Nicolae Batzaria, scriitor, Crushuva 1874-1952.

9.Nicola Velo, scriitor, Mulovishti (Monastir) 1882-1924.

10.Leonida Boga, scriitor, Veles tu Machidunii, 1886-1974.

11.Dimitri Atanasescu, dascal shi scriitor, Târnova, 1859-1900,

12.Fanula Papazoglu, nvitsâtoarâ – academicâ, Bituli, 1917-

13.Mihail Nicolescu, poetù, Târnuva, 1835-1965.

14.Tashcu Iliescu, dascal, scriea psãltsâ ti bâsearicâ, Crushuva 1845-1908

15.Hristofor Jefarovici, eromonah, tipograf, gravcer,heradidist shi editor ti cãrtsâ, s-amintã Doiran tu Machidunii, 1700-1754,

16.Ianachi Manachi, dascal tu armâneasca sculii di Bituli, s-amintã Avdela tu Gârtsii tu anlu 1878-?

17.Milton Manachi, protlu camerman, s-featsi Avdela, 1882-?

18.Victor Tolo, icunumistu, prof. di chimii shi fizicâ. S-featsi Pârleap. Avea a lui farmatsii cu numa “La spirantsâ”, 1872-?

19.Pitu Guli, revolutsionar, s-featsi Crushuva- 1865-1903,

20.Telman Cialmani, icunumistu s-amintã Târnuva 1903-1981

21.Nico Ogiacli, scriitor. S-amintã Crushuva ?- 2002.

22.Cola Tefa, scriitor, s-amintã 1923 tu hoara Grela tu Machidunii shi altsâ.

OAMINJI DI CULTURÂ DI ADZÂ DITU MACHIDUNII

1. Mita alù Sima, poetù, amintatù tu hoara Dubrâshana, 1927,
2 Nico Popnicola, scriitor, Bituli, 1927.
3. Ianco Ianachiev, profesorù shi lingvistu,
4.Todor Traianov, dascal, istoriciar, tradutsitorù,
5.Vanghea Mihanji-Steryiu, scriitoarâ, poetâ shi pictoritsâ, s-amintã tu hoara Dolean tu anlu 1950, pârintsâlji: Dimitar shi Polihria Mihanj,
6. Anitsa Steryu-Dragovich, scriitoarâ, Scopia, anlu 1979 (hiljea ali Vanghi),
7. Sultana Mihanj-Yovanovsca, cântâtoarâ, Dolean, anlu 1957,
8. Blaga Mihanj-Gogici, poetâ, Dolean, anlu 1959,
9. Victoria Mihanj-Mihailova, Scopia, anlu 1988,
10. Branislav Stefanovschi, scriitor, Tetovo, anlu 1954,
11. Dina Cuvata, scriitor, hoara Dubâshana, anlu 1953,
12. Santa Gica, poet,
13. Afrodita Totsili, poetesâ, Crushuva,
14. Cleanti Liacu, etnoºogistâ, Crushuva,
15. Gordana Cotsevsca, poetesâ, Scopia,
16. Itsa Nicolova, poetesâ, tu hoara Ciardaclia,
17. Dionisie Papatsafa, dascal,
18. Ghena Nacovsca, poetesâ, Bituli,
19. Violeta Nicolova, poetesâ, Scopia
20. Stuian Gioga-Gheorghiev, Scopia,
21. Alexandru Gioga, amintatù Sidney-Australii, di pârintsâ di Scopia,
22. Chiriacula Shtefanovsca, picturitsâ, Crushuva, bânã sh-lucrã Titotova,
23. Violeta Gheorghiesca-Cocu, picturitsâ, amintatâ Scopia,
24. Atanas Yioryitsa, cântâtorù, amintatù tu hoara Ubuva,
25. Maria Zicova-Yioryitsa, cântâtoarâ, amintatâ Ubuva, anlu 1952 (hiljea alù Nasi Yiuryitsa),
26. Pero Tsatsa, cântâtorù, amintatù Shtip, anlu 1965,
27. Maria Nicolova, cântâtoarâ, Cumanovo,
28. Maria Costova, cântâtoarâ, Scopia,
29. Maya Pirifan, cântâtoarâ, Scopia,
30. Oliver Nicolovschi, cântâtorù, Scopia,
31. Costa Naumov, cântâtorù, amintatù tu hoara Lipipeltsi,
32. Momo Nicolovschi, cântâtorù, Struga,
33. Petar Necevschi, cântâtorù Struga,
34. Dimo Botev, cântâtorù, Ghevghelia,
35.Caliopi Bucle, cântâtoarâ, Crushuca,
36. Toshe Proeschi, cântâtorù, Crushuva,
37. Shterio Shteriov-Tugiarlu, cântâtorù, hoara Dubrâshana,
38. Yioryi Bagia, cântâtorù, amintatù tu hoara Tsârvulevo, 1948-2001,

39. Yanco Constantinov, arhitectu shi pictor, amintatù Crushuva,
40. Nicola Nicolovschi, caricaturistu, pictor, Shtip,
41. Marian Steryu, muziciar (sculii di muzicâ, instrumentul violinâ shi pictor-grsaficâ, Scopia 1972 (hiljlu ali Vanghea Mihanj Steryu),
42. Vanghel Dunovschi, pot, pictor, Struga,
43. Pero Pare, cântâtorù, Crushuva,
44. Ana Gatseva, pianistâ shi profesoarâ la Academia di Muzicâ Scopia,
45. Suzana Yovanovsca, poetesâ, pictoritsâ, Scopia 1970,
46. Vanghiu Zega-Costov, poet, Coceani,
47. Arapci, cântâtorù, Veles,
48. Maria Costova, prota dascalâ pi limba armâneascâ Scopia,
49. Biljana Shteriova, dascalâ pi limba armâneascâ Scopia
50. Coli shi Maria Boda, cântâtori, Scopia,
51. Pepi shi Renata Nicolovschi, cântâtori, Bituli,
52. Hristo Hristovschi - Mular, muziciar, Crushuva,
53. Maria Brova, cântâtoarâ, Scopia
54. Eloida Caramandi, revolutsionarâ, amintatâ tu câsâbãlu Hlerim (Florina - Gârtsia) tu anlu 1920, di dadâ Maritsa shi tatâ Stavre, vinirâ s-bâneadzâ Bituli, iu tu polematlu ti Yugoslavia, ca alumtâtoarâ ti libertatea chiru pi 3 maiù, anlu 1942, pi muntili Piristera.

Vanghea Mihanj-Steryu

ARMÂNJI GRÂMUSTEANJI

Nâ dzâsirâ câ himù vinits
Nâ dzâsirâ câ himù xinits,
Ma, frats shi surãri Armânji,
Ea tsi dzâsirâ pâpânjlji:

Refren:
-Nâ cljimarâ Fârshirots shi
Grãmusteanji,
Armânji aoa cu njilji di anji,
Râzgâ nâ-easti di la soari
Zârtsina di Grãmusti mari.

Dzâsirâ câ armasimù ptsânji,
Dzâsirâ câ cherù Armânjlji,
Ma, frats shi surãri videts!
Noi himù ca Tserlu cu steali,

Dzâsirâ câ fara nâ cheari,
Dzâsirâ câ limba moari,
Ea cumù dimândâ pâpânjlji;
Noi himù,
Malâma tsi nu cheari shi nu
moari

Vanghea Mihanj-Steryu

Un alt punct de vedere asupra aromânilor

În legãturã cu interviul luat de cãtre Alexandru Mihalcea lui Stoica Lascu si publicat in "România liberã" din data de 15 aprilie 2006 cu titlul "In România, aromânii nu sunt minoritari "au fost, sunt si vor rãmâne români", am dori sã facem anumite precizari.

Aromânii se considerã urmasii lui Filip al II-lea si Alexandru Macedon, si cã ei fac parte din strãmosii lor, tot asa cum Burebista si Decebal sunt considerati strãmosii românilor.

Macedonia - o tarã care s-a format ca regat, încã din secolul VIII î.Hr., apoi ca imperiu, fiind considerat cel dintâi imperiu din Europa si totodatã cea mai înaltã expresie politicã a spatiului balcanic si european pânã la încadrarea sa în hotarele Imperiului Roman în secolul II i.Hr. - este situatã în partea central-esticã a Peninsulei Balcanice si a fost locuitã din vechi timpuri de triburi macedonene.

Prin expansiunea Romei dupã moartea lui Alexandru Macedon (323 i.Hr.), suveranitatea imperiului macedonean avea sã decadã si sã se destrame, iar Macedonia însãsi sã fie desfiintatã ca regat si transformatã în provincie romanã (148 i.Hr.).

Anul 148 î.Hr. reprezintã data de când începe lungul proces de romanizare a populatiei macedonene si nasterea unui popor nou, ca urmare a simbiozei dintre bãstinasii macedoneni si nou-veniti, ce va purta mai tarziu numele de vlah, armânu, aromân etc.

Limba latinã, acest instrument de unificare etnicã, a fost impusã nu numai populatiei macedonene, ci tuturor popoarelor autohtone cucerite de romani.

Cauza pentru care romanismul a prins rãdãcini atât de puternice si atât de durabile în Macedonia - precum s-a întâmplat si în Dacia mai tarziu - se datoreazã faptului cã romanii erau posesorii unei civilizatii superioare bãstinasilor.

Aceasta se poate deduce si din faptul cã, dacã populatia macedoneanã, prin asezarea multor colonisti romani, a suferit un proces de romanizare, populatia blocului elenic însã a rãmas neatinsã de un astfel de fenomen.

Dacã baza etnicã la români este formatã de cãtre daci în schimb la aromâni baza etnicã este formatã de cãtre macedoneni.

Limba latinã a fost cea care s-a impus si a dus în final la îndepãrtarea definitivã a limbii macedonene, cea care nu era înteleasã nici de greci si nici de cãtre iliri.

Începând de la aceastã datã (148 î.Hr.), timp de mai mult de douã milenii, Macedonia si populatia ei (este vorba acum de aromâni) au reusit sã reziste sub Imperiul Roman timp de aproape opt secole, sub Imperiul Bizantin, mai mult de opt secole si sub Imperiul Otoman, aproape 5 secole (circa 460 de ani).

Dupã o existentã de mii de ani, în anul 1913, prin Pacea de la Bucuresti din 10 august, încheiatã dupã razboaiele balcanice, pãmânturile Macedoniei (în suprafatã de circa 87.500 kmp) si populatia ei au fost împãrtite celor patru state vecine: Grecia (51%), Albania (11%), Serbia (29%) si Bulgaria (9%).

De la aceasta data, 10 august 1913, aromanii au intrat intr-un proces necrutator si neintrerupt de deznationalizare si asimilare de cãtre populatiile majoritare în mijlocul cãrora au ajuns sã trãiascã.

Limba aromânã

Se sustine cã limba aromânã ar fi un dialect al limbii române si care a apãrut dupã anul 1848 - dupã ce revolutionarii români pasoptisti (Cristian Tell, Nicolae Balcescu etc.) au luat contact cu aromânii din Macedonia - are aceeasi vechime cu o teorie greceascã asemãnãtoare cu ea, dar care însã sustine cã aromâna este un idiom al limbii eline, iar aromânii sunt greci latinizati.

Oamenii de stiintã însã spun cã limba aromânã este o limbã romanicã cãreia, din vechea limbã latinã vulgarã, i-au rãmas în lexicul de bazã circa 1600 de cuvinte. De-a lungul celor douã milenii de existentã, limbii aromâne i s-au mai adãugat circa 2600 de cuvinte grecesti, 560 de cuvinte slave, 350 de cuvinte albaneze, 1600 de cuvinte turcesti etc. Cu toate cã în lexicul de bazã s-a adãugat un numãr mult mai mare de cuvinte din alte limbi balcanice (slave, grecesti, turcesti), structura, morfologia si sintaxa limbii aromâne nu s-au schimbat si au rãmas asa cum au fost si în limba latinã.

De asemenea, elementele fundamentale ale lexicului, cele de întrebuintare permanentã, de circulatie internã, sunt tot de origine latinã. Ele revin tot mereu, sunt necontenit întrebuintate în graiul zilnic si au familii de cuvinte foarte bogate.

Argumente lingvistice

A. Xenopol, în cartea sa "Teoria lui Roesler", studii asupra stãruintei românilor în Dacia Traianã, Ed. Albatros, Bucuresti, 1998, criticã un istoric cu numele de Hunfalvy care sustinea cã "Românii din nordul Dunãrii înteleg usor limba macedo-românã".

Xenopol a raspuns astfel: "Este cunoscut cã un român de la nord de Dunãre nu poate fãrã un studiu sau fãrã a învãta de înainte sã înteleagã dialectul vorbit la sudul Balcanilor si invers". De acest lucru poate sã fie convins fiecare când va compara doua texte luate din aceste doua limbi.

In final A.D. Xenopol, trãgea concluzia: "Aceste douã dialecte sunt cu totul diferite, nu sunt la fel". Mai departe marele istoric aduce si alte argumente în legãturã cu aceste douã limbi între care este o mare diferentã. "Limba aromânã nu poate sã fie socotitã ca un dialect al limbii daco-române. Ca sã fie socotitã ca dialect trebuie sã îndeplineascã cel putin douã conditii: dialectul aromân si cel daco-român trebuie sã fie produsul unui singur popor si sã trãiascã în acelasi loc; sã aibe aceeasi istorie".

In realitate, între aromânã si daco-românã este departe de a fi vorba de identitate, ci doar de concordante structurale si materiale importante.

Majoritatea acestor trãsãturi comune au fost dobândite înainte de secolul al VII-lea (Mihaescu 1978: 320-327), cu toate acestea dezvoltarea paralelã, dar independentã a continuat chiar si dupã aceastã datã, în virtutea tendintelor comune mostenite.

Pentru a explica concordanta dintre cele doua idiomuri (aromâna si

româna) nu este deloc necesar sã-i asezãm pe toti (aromâni si români) în vreun district riguros închis, pentru douã-trei secole. Nu trebuie sã uitãm cã aria macedoneanã a fost romanizatã cu mai mult de doua secole înaintea Daciei (148 i.Hr.), cã ea a continuat sã facã parte din imperiu si dupã pãrãsirea Daciei, si cã înaintea sosirii slavilor exista - de la Adriatica la nordul Carpatilor - un continuum Romanicum, presãrat de neromani, dintre care unii, ca albanezii, n-au fost niciodatã romanizati.

Recomandarea 1333 a AP a CE

Dupã cãderea puterii comuniste de dupã 1990, mai multe state din Europa (Franta, Italia, San Marino, Spania, România) au luat initiativa pentru redactarea unei rezolutii numite Ferarini, prin care se cerea recunoasterea aromânilor ca minoritate nationalã, astfel încât ei sã beneficieze de toate drepturile de care se bucurã toate minoritãtile din Europa. Raportul este semnat de urmãtorii deputati: Ferrarini, Visibeli, Caldoro, Foschi, Adrian Severin, Rãdulescu Boticã, Roseta, De Puiq, P. Garcia, Bernardini, Maserat si a fost prezentat Adunãrii Parlamentare a Consiliului Europei de catre Lluis Maria de Puiq, la 17 ianuarie 1997, fiind cunoscut sub denumirea de Recomandarea 1333/1997. Ea se referea la populatia aromânã si în special la cultura si la graiul ei. Prin aceastã Recomandare 1333, graiul aromân a fost recunoscut de cãtre Adunarea Parlamentarã a Consiliului Europei, la data de 24 iunie 1997, ca limba aromânilor.

Noi trebuie sã adãugãm cã Recomandarea 1333/1997 prezintã modificãri fatã de proiectul Ferrarini, în sensul cã lipseste formularea "recunoasterea aromânilor ca minoritate nationalã". Aceastã omisiune afecteazã situatia aromânilor în statele unde sunt minoritari (în Grecia, Albania, Bulgaria si, bineînteles, în România.

Din nefericire Recomandarea 1333 nu a fost pusã în practicã nici în România si în nici o altã tarã din Balcani unde trãiesc aromâni.

Ziua Nationala a aromanilor

Intr-adevãr, ziua de 1 septembrie 1813 este o zi importantã pentru noi aromânii, cum spun unii (data când Mihai G. Boiagi tipãrea la Viena cunoscuta Gramaticã macedo-vlahã, Stoica Lascu), însa exista o altã zi din istoria lor care este consideratã mult mai importantã si care a fost aleasã pentru a se serba Ziua lor Nationalã si anume data de 9/22 (10/23) mai 1905. Atunci, sultanul Abdul Hamid al II-lea, printr-un decret (iradea), i-a recunoscut pe aromâni ca popor aparte de populatiile musulmane si nemusulmane din Imperiul Otoman si le-a dat toate drepturile pe care le aveau populatiile nemusulmane supuse.

Drepturile pe care le-au obtinut aromânii atunci au fost pierdute imediat dupã semnarea Tratatului de Pace de la Bucuresti din data de 10 mai 1913, dupã încheierea rãzboaielor balcanice, când a avut loc împãrtirea Macedoniei.

Aceastã împãrtire a Macedoniei este consideratã cea mai mare nenorocire de care au fost loviti aromânii în toatã istoria lor de mai bine de 2000 de ani de când s-au format ca popor. De acest lucru, C. Braileanu, care a fost un timp consul al României la Bitolia, scria: *"Din nenorocire, cei care conduceau statul român în acel timp (1913) nu cunosteau problema si pentru aceasta politica ne-a dus la pacea de la Bucuresti, din anul 1913, care a fost o loviturã de moarte datã problemei macedonene".*

A fost cu adevãrat o loviturã de moarte datã aromânilor, a cãror viatã de atunci s-a schimbat radical. Ei si-au pierdut cu acea ocazie toate drepturile pe care le aveau si, din nefericire, nu le-au mai câstigat nici in zilele noastre.

Colonizarea aromânilor în Cadrilater

Imediat dupã încheierea tratatului de pace dintre greci si turci a urmat un schimb de populatie între cele douã tãri. Din Grecia au trecut în Turcia circa 300.000 de turci, iar din Turcia au trecut in Grecia circa 1.500.000 de greci. Toata aceastã masã de oameni a fost repartizatã de catre statul grec în teritoriul macedonean. Astfel, populatia aromânã, în scurt timp, a pierdut pãmânturile si aproape toate drepturile pe care le avea pânã atunci. Drept urmare, a avut loc emigrarea unui mare numãr de aromâni în alte tãri, printre care si România.

Dacã pentru România venirea aromânilor a fost beneficã, pentru aromânii rãmasi în Macedonia a avut urmãri nefavorabile. In satele aromâne din Macedonia s-a schimbat structura populatiei, pe de o parte prin plecarea aromânilor, iar pe de altâ parte prin colonizarea grecilor veniti din Anatolia. Astfel aromanii au devenit minoritari în locurile lor de bastinã. Totalul populatiei aromâne stabilite între 1925-1941 in Dobrogea se ridica la circa 40.000 de persoane.

De la venirea lor în România si pânã în zilele noastre, timp de opt decenii, aromânii nu au obtinut nici un drept specific etniei lor. Nu au avut scoalã unde copii lor sã poatã învãta carte în limba maternã, nu au avut biserici unde slujba sã se facã în limba aromânã. Nu au putut sã-si foloseascã limba maternã nici în mass-media. Aceste elemente, la care s-au adãugat rãspândirea lor în orase si numãrul mare de cãsãtorii mixte, au dus la deznationalizarea si asimilarea unui mare procent din numãrul lor.

Ei, aromânii din România si de peste tot, nu vor altceva decât sã-si pãstreze limba, cântecul, portul, obiceiurile si traditiile lor, tocmai elementele care scot în relief cel mai pregnant identitatea lor etnicã aparte, pe care le-au mostenit în urmã cu 2000 de ani si le-au pãstrat în tot acest timp. Vor ca ei sã-si învete si sã-si cultive limba lor în scoala, iar în bisericã sã se roage Domnului pe limba lor, asa cum i-a lãsat Dumnezeu si asa cum recomandã si Consiliul Europei.

Pentru a putea mentine aceste averi culturale europene, este nevoie de pãstrarea a însãsi populatiei respective, cea aromânã. Pentru ca acea populatie sã poatã sã rãmânã ca atare în aceastã perioadã de globalizare, este nevoie de recunoasterea aromânilor ca minoritate nationalã. Numai astfel pot fi salvati aromânii ca neam si pe pãmânt românesc.

Un articol de

Dr. Dumitru Piceava
Presedintele Federatiei "Liga Aromânilor din România"

(Articol publicat în ziarul “România liberã”- Aldine, sâmbãtã 6 mai 2006)

Di la marea manifestatsii la pâyidha a domnului Perifan

Prota parti

Eara seara di Martsâ, 23-li di Maiù 2006 shi mi-aflamù la ziafetea ndreaptâ di cumândusearea a sutsatâljei CAR. Aveamù agiumtâ aclo amânatù, ca la sihatea 9, di cara nji-aveamù bitisitâ lucrulu. Oaminjlji, adunats la restaurantul COSH (Casa a oamninjlorù di shtiintsâ), shidea mproshtsâ la muabeti sh-pisti tutù eara mash unâ sinfunii sh-unâ harauâ. Aproapea tuts zbura di manifestatsia tsi s-featsi pisti dzuâ. Atselji cu cari mi-andâmuseamù mi ntriba di pârearea tsi u amù di aestâ manifestatsii. Lâ apândâseamù câ nji-avu hari lucrulu tsi s-featsi tu aestâ dzuâ.

Important easti, lâ spuneamù la niscântsâ, câ Armânjlji agiumsirâ tu chirolu cându nu lâ ma easti fricâ shi au curagilu ta s-easâ tu sucachi sh-pi bulevardi ta sâ-sh caftâ ndrepturli tsi lâ si cadù.

U alâvdai manifestatsia shi dinintea ali una di câpiili tsi hârgiui multsâ pâradz ta sâ s-facâ aestu lucru (sh-a curi numâ nu para s-avdzâ!). Lji-aspushù câ elji ndreapsirâ, dupâ mini, una di nai ma mãrli manifestatsii armâneshtsâ ditù isturia a noastâ modernâ. S-adunji ahântsâ Armânji deadunù nu easti lucru lishorù. Io, tu cafi anù, la manifestatsia tsi u ndregu cu apuhia a Premiilorù “Omlu a Anlui”, adunù ca vârâ 300-400 di oaminji shi tutù ahântsa tiniri seara, la serata armâneascâ.

Mash Mariana Budesh, aoa sh-niscântsâ anji, tu chirolu a ljei di giuneatsâ, putea di aduna ca vârâ 800-900 di Armânji la unù spectacol tsi lu-andridzea Custantsa. Cu apuhia a manifestatsiiljei di adzâ s-vidzu multu ghini câ atselji multsâlji Armânji, oaminji di arada, u vorù multu pricunushtearea a lorù ca populù ahoryea, câ sh-u vorù multu miletea a lorù ta s-armânâ tru banâ sh-tu aesti locuri românesthtsâ. Nji-apândâsi câ cu pâradz tuti lucrili s-facù. Âlji dedù ndriptati shi adâvgai câ pricunushtearea a noastâ ca minoritati natsionalâ s-amintâ, tu aestu chiro di mari bahti, dealithea, cu pâradz ama sh-cu mari curbani di cilâstâseari, di itsrâlji, di minitiminilji sh-di giuneatsâ.

Manifestatsia ndreaptâ di voi fu mari, fiyuratâ (impresionantâ), cumù nu fu unâ alta pânâ tora, ama nu va s-eara arãu cara va s-aveats vreari bunâ ta s-aprucheatrs s-ljea parti, deadunù cu voi, sh-vârâ unâ altâ sutsatâ armâneascâ. Una barimù, ditù atseali vârâ 34 câti suntu eali aoa, România. Eara Dzua Natsionalâ a tutulorù Armânjlorù sh-nu mash a Armânjlorù di la sutsata a voastâ, CAR…! Nji-apândâsi câ nu easti câbatea a lui.

Deftira parti

Tu atselù chiro tricu pi ninga mini cunuscutlu domnu Iancu Perifan sh-nji-aspusi câ va ta sâ sta di zborù cu mini. Lji-apândâsii câ putemù sâ stãmù di zborù shi aclo, cara s-va. Nu vru.

Intrai deapoia tu muabeti cu unù altu Armânù, tsi atumtsea lu aveamù cunuscutâ sh-cari nji-azbura cu tinjii di articolu cu Armânjlji tsi-lù publicaiù io tu România liberã. Nji-aspunea câ atselù articolù lu limbidzâ tu multi lucri tu tsi mâtreashti Armânamea sh-ti aestâ furnjii lu trapsi la xerox sh-lu deadi la tuts sotslji a lui din hoarâ. Nu putumù s-bitisimù muabetea câ domnul Perifan iara vini la mini sh-mi ntribâ, di aestâ oarâ, desi va negù tu audientsâ la Guvernu. Mini, unâ sh-unâ, ahurhii ta sâ-lji zburãscu di aestu lucru. Nu vru s-mi ascultâ sh-nji-aspusi s-nidzemù tu unù altu locù.

- Cara s-vrei putemù s-nidzemù sh-nafoarâ! âlji dzâshù mini.

- Yina aoa! ânji dzâsi nâslu, apufâsitù …

Unâ muabeti cu domnulù Perifan, ligatâ di audientsa tsi va u avemù dupâ dauâ dzâli la Chivernisi, noi, atselji di la Ligâ, nu va nji-aspargâ, mindueamù mini. Nâslu easti cunuscutù ca unlu di Armânjlji cari li avu ushili dishcljisi la Guvernu sh-la Preshedintsii tu tutu chirolu câtù furâ prezidentsâ Ion Iliescu shi Emil Constantinescu. Vahi, va-nji da tora vârâ urnimii ufilisitoari cu cari s-potù s-dishcljidù vârâ di ushili atseali icâ vârâ cali…, di cari amù ahâtù di mari ananghi! sh-u loaiù dupâ nâs, minduitù.

Nâintea a lui imna unù omù tu laiù. Tricumù pritù ma multsâ inshi adunats tu atsea salâ sh-dinâoarâ omlu tu laiù dishcljisi unâ ushi sh-lu ursi domnulù Perifan ta s-intrâ nuntru.

Dupâ elù intraiù sh-mini. Omlu tu laiù armasi tu praglu a ushiljei. Nuntru… eara ntunearicù chisâ shi anjiurdzea ca tsiva mistiryipsitù…

- Nu-ari lunjinâ aoa? ntribai mini.

– Nu ari! Shedz mpadi! ânji dzâsi nâslu.

- Aoatsi, bre, domnu Perifan, sâ stãmù noi di zborù, pi ntunearicù, ca niscânti cucuveali?

- Aoatsi!…sh-bitisea unâoarâ cu cucuvealili sh-cu nipârticushili a tali!?! Sh-cu boatsi mutatâ, ca baea di sertâ sh-nârâitâ (!?!) ânji bâgã ma multi ntribãri: Tsi caftsâ tini la Guvernu? Tu numa a curi nedz tini la Guvernu? Cari reprezintsâ tini aclo? Sh-cu cari nedz tini aclo?

Ânji si pârea a njia câ tsiva nu easti pi aradhâ tu aestu udã ntunicosù, mistiryipsitù, lunjinatù di unâ palâ di lunjinâ tsi yinea ditù alantu udâ di hârioasâ chefi sh-tsi cu zori sâ stricura pri ninga ghiganta aumbrâ a omlui laiù tsi shidea mprostu tu praglu a ushiljei, ama nu duchii dipù tsiva tsi va s-tihiseascâ ma nclo. Shi, ascultâtorù, ahurhii ta s-apândâsescu la multili shi ciudioasili ntribãri.

Nu acâtsamù ta s-bitisescu apandisea la una di ntribãri câ nâslu ânji tâljea zborlu shi-nji bâga unâ altâ ntribari sh-tutù ashi pânâ cându agiumshù la ntribarea: “cu cari nedz tini la audientsâ”. Anda lji-aspushù câ va s-yinâ cu mini shi Niculachi Caracota domnul Perifan, atselù fronimlu sh-mintimenlu, canda lo focù.

-Cumù s-lu ljeai tini Caracota la Guvernu sh-fârâ s-mi ntreghi mini?

- Mi ntribash mini cându-lù câlisishi Caracota? Cara va s-hibâ di va s-yinâ cu tini Caracota, ânji dzâsi domnul

Perifan multu nârâitù, atumtsea io valù dau nafoarâ ditù sutsata AFA!?! Di cara lji-apândâsii câ io lu shteamù unù omù democrat sh-nu altu tsiva s-apreasi sh-ma multu shi ahurhi s-mi câtiyurseascâ.

Namisa di altili domnul Perifan nji-adusi aminti di pâradzlji tsi-nji lji deadi aoa sh-trei anji sh-cu a curi agiutorù putuiù di ndrepshù protlu Festivalu Folcloric Armânescu shi sâ scotù revista. "Revista atsea …tu cari scrii, fârâ arshini, mash lâvâshii… cu cucuveali sh-cu nipârtits" (!?!).

– S-tsâ hibâ arshini! S-tsâ hibâ arshini! Nji-aurla nâslu.

Anda vidzui tsi cali lo muabetea a noastâ atsea mplinâ di nădii, lu ntribaiù:

- Câtse zburăshtsâ cu mini ashi domnu Perifan?

-Câ ashi meritsi (axizeshtsâ) tini s-tsâ si zburascâ. Tini, Piceava, mash ashitsi lipseashti s-tsâ si zburascâ…câ noi tsâ dãmù pâradz sh-tini scrii mash lâvâshii cu nipâtrticushi tu revista atsea a ta… Cari eshtsâ tini, Piceava, di scrii ahtări chirâturi aclotsi di noi? Cari eshtsâ tini, Piceava, di aspardzâ lucrulu a njilji di oamini!?! …cari s-adunarâ aoa, adzâ Bucureshti?...sh-tora yinji tini sh-vrei s-nedz sâ zburăshtsâ tu numa a lorù la Guvernu? S-tsâ hibâ arshini! Arshini s-tsâ hibâ! nji-aurla domnul Perifan shi a njia nu-nji yinea s-pistipsescu tsi nji-avdza urecljili. Ama nu fu ca baea.

-Tini, Piceava, nu ai tsi s-caftsâ la Guvernu câ eshtsâ bolnav (lândzitù) la capù (!?!). Tini nu ai tsi s-caftsâ la Guvernu!..s-ti duts ma ghini…s-ti duts la psihiatru, la psihiatru s-ti duts!?!

Tu aestu chiro oml tu laiù, tsi shidea tu praglu a ushiljei, u ncljisi usha cu nâ sânâtoasâ plâscâniri shi armasimù tu udã dipù tu chisâ.

Pi ntunearicù ama, mini, di cara mi ljunjaiù niheamâ sh-duchii câ, fârâ s-voiù, câdzuiù tu nâ pâyidâ, lji-apândasii a domnului Perifan ashitsi:

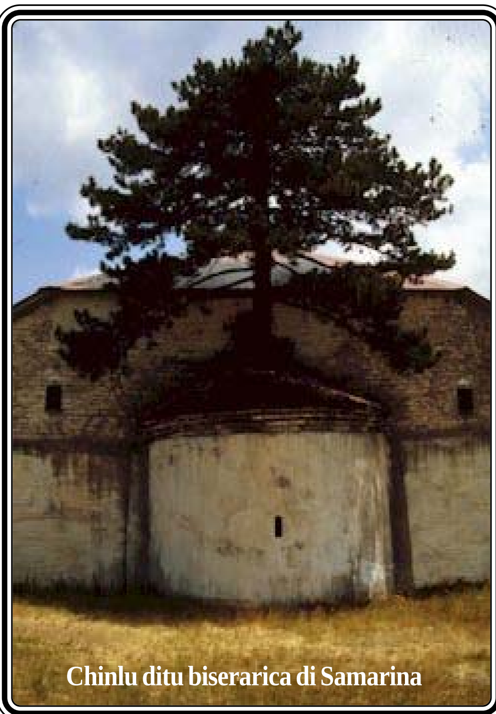
-Aoa sh-vârâ tsintsi anji, domnu Perifan, tsâ aduts aminti, nâ nchidicashi ta s-ma nidzemù la Guvernu shi s-câftãmù, tu numa a Sutsatâljei Culturalâ Armâneascâ, ca Armânjlji s-hibâ pricunuscuts ca minoritati etnicâ, ashi cumù nâ avea dzâsâ de Puiq, ama tora nu ai cumù s-nâ ma dânâseshtsâ tini sh-nitsi cumù s-nâ ma ncheadits. Pots s-aurlji câtù vrei shi s-dzâts tsi vrei! Noi va nâ videmù di lucrulu a nostu iara tini…

Sh-dinâoarâ usha s-dishcljisi shi psâna lunjinâ, tsi yinea ditù alantu udã, lu acâtsã iara niheamâ udãlu.

Di aestâ oarâ ama omlu tu laiù nu mata armasi tu praglu a ushiljei mea vini câtâ noi shi, ti nipistipseari, plâscâni unâ pliscutâ pisti measa la cari shideamù noi doilji ashi di sânâtoasâ câ measa s-cutrimburâ, chelchea a mea cu yinù ansâri nsusù sh-di aclo câdzu mpadi shi s-frâmsi iara io, niheamâ aspâreatù câ nu shteamù tsi s-tihiseashti, mindueamù câ s-arcã vârâ petardâ tsi frânsi tuti geamili, ansârii nsusù di pi scamnu sh-vruiù ta s-fugù irushi nafoarâ ditù udã!...

Ditù cushii dedù pisti omlu tu laiù cari, cu mânjli mutati ca unù portar di hanbal, imna cu pâltãrli câtâ ushi iara dinâpoia a lui eara domnul Perifan…

Di aclotsi, ditù praglu a ushiljei, multu tinjisitlu shi paraalâvdatlu Armânù, domnulù Iancu Perifan, a curi, pânâ tora, âlji purtaiù ahântâ tinjii, ca multsâ altsâ, nji-aurlã nica unâ oarâ diznjirdâtoarâli zboarâ: nu la Guvernu s-ti duts mea la psihiatru s-ti duts,…la psihiatru…avdzâshi?...s-tsâ hibâ arshini… cu nipârticushili a tali cu tutù,.. arshini s-tsâ hibâ!?!...iara dupâ elù omlu tu laiù u plâscâni usha ashi di vârtosù câ s-cutrimburarâ geamili nica unâoarâ sh-tu udãlu mistiryipsitù s-ashtirnu mistiryipsitlu ntunearicù…

Chinlu ditu biserarica di Samarina

Sh-io, cu gura hâscatâ di unâ ahtari ciuduseari fârâ uidii, minduindalui ahândosù…ânji dzâshù câ tsi-nji câftamù atsea nji-aflaiù: urnimii ufilisitoari… ta s-mi saturù! Sh-deapoia ânji dzâshù: naca tsiva di giocù vârâ rolù tu vârâ piesâ di teatru absurdu?…icâ fu unâ pâyidhâ, di mari vulpilji, teasâ di parashicâgiulu domn Perifan!?!?..... ama ti cari furnjii? Sh-cu aesti ntribãri fârâ apandisi tu minti inshii ditù ntunicoslu udã sh-intraiù tu alantu udâ iu dinâoarâ unâ tinirâ (C.G) mi ntribã:

- Ti tsi ti-ncâceashi cu domnu Perifan, domnu Piceava? Sh-cu domnulù atselù tsi shidea tu ushi tsi avushi?

– Nu mi ncâceai cu canâ! lji-apândâsii mini, ciudiosù di isihãsitù, giucaiù mash…tu unâ piesâ di theatru absurdu tru unù actu sh-cu trei personaji. Rolu di personajù principal lu giucã domnul Perifan, atselù cari aproapea totna easi azvingâtorù. Aproapea totna...

Domnulù tu laiù, atselù domnu tsi-lù vidzushi tu ushi (domnulù Nicolae Sdrula, pri numâ), giucã rolu di "personaj japonezù".

-Tsi easti atselù personaju japonezù? mi ntribã C.G.

-Easti unù personajù ditù theatrulù japonezù, lji-apândâsii mini, nviscutù tu laiù shi tsi alâxeashti decorlu pi stsenâ. Spectatorlji-lù vedù ama nu-lù ljea tu luyurseari.

- Sh-tini tsi rolù giucashi? Mi ntribã C.G., ca ti shicai.

- Mini giucaiù rolu secundarù tu aestâ piesâ di theatru absurdu, atselù personajù tsi aparoapea totna easti azvimtu…. Aproapea…, ama nu totna.. a câ tora câdzuiù tu nâ pâyidâ…!

- Sh-tsi-i atsea pâyidâ?

- …!?!

Cu tinjii armâneascâ,

Unù ornjiu alâxitù tu-anghidhâ,
Pirifanù sh-cu mari elpidhâ,
Tsi-intrã tu udã pritù firidhâ
Sh-u arsi-alù Perifan pâyidhâ,
Cu-nturyisita-a lui lipidhâ.

Marea manifestatsii di tu 23-li di Mai di la sala a Pãlatilui

La aistâ yiurtii la sala a Pãlatiljei ditù 23-li di Maiù, Armânjlji sh-u spusirâ vrearea di populù ahoryea, di limba armânâ shi câftarâ la Guvernulù ali România ta s-nâ pricunoascâ ca minoritari.

Tora când nâ apruchemù di yislu di totâna a Armânjilorù shi aleapsimù calea âmbarâ pi cai s-neagâ tuts Armânjlji ditù tuti statili iu bâneadzâ, va s-hibâ cama zori shi s-nâ ashtiptãmù la cheadits mãri la câftãrli a noasti.

Cai sânt atselji tsi nu nâ va bunlu?: Sânt Armânji die-a noci cai dupâ tsi loarâ unâ diplomâ n România, agiumsirâ ân functsii politice cai ninga mâcâ unâ pâni albâ di la statlu român.

Sânt Armânji de-a noci cai lucrarâ ti securitatea românã shi bâgarâ multsâ Aarmânji tu hapsi tsi avea malmâ ti unâ pâni ma albâ.

Sânt Armânji de-a noci cai furâ agiutats di securitati sâ si stabilescâ tu xeani ta s-facâ politica ali România.

Sânt Armânji cai featsirâ hapsi shi cai dupâ tsi ishirâ furâ racolatsi shi facù politica ali România.

Sânt Armânji cai s-alâsarâ racolats di securitatea românã ta s-poatâ s-neagâ la universitati.

Niscântsâ di elji deadirâ mâna s-ducâ armânamea pi unâ cali kirutâ, câ noi himù Români, cai dutsi la kirearea a noastâ shi featsirâ ashi tu textulù di la recomandarea 1333, câftarea a noastâ câ himù populù ahoryea.

Mi minduiesc câ ninga nu easti amânatù ca tuts aishtsâ s-tragâ mâna, lâ câdemù rigeai, macâ nu vorù s-lucreadzâ ti cauza armâneascâ, s-nâ alasâ isihie shi ma sâ scoatâ capitili s-nâ bagâ chedits va s-lji scutemù tru migdani cu dzeadzitlu tu tutâ dunjiaua.

Yinji de-anvârliga

Tu atseali scrisi di D-nu Gushu s-anvârteshti pi ninga problema pi cai tutâ suflarea armâneascâ, câftarea ndrepturilor di minoritari, u luyursescu singura cali s-ascâpãm di la chireari. Ma multu tu atseali scrisi minimalizeasâ meritlu (axita) a Armânjilor dit Macedonia di amintarea aishtor ndrepturi, câ nu au nitsi un merit elji, meritlu-i a statlui multietnic. Nu pistipsescu câ nu shtie câ shi Albania, România, Grecia, Bulgaria suntu stati multietnice, ma s-nu cafts ndrepturli nu tsâ li da vâr. Deapoia ansari la Armânjlji cai nu s-declarâ Armânji dit Macedonia. Au tuti ndrepturli amintati shi maca nu s-declarâ Armânji nu aduc nitsi unâ znjii a cauzâljei armâneascâ. Multâ harauâ shi isihie va s-aducâ tu Armânami tuts Armânjlji cai s-luyursescu Mucanji s-nu s-declarâ Armânji shi s-nu ma avem ahânti cheadits di la elji.

Cât di ntrebarea câtse statul Român dishcljisi sculii pi limba Românâ tu Macedonie? Aist fu intireslu ali România ta s-ducâ tuti crierli mãri trâ ea. Ti atsea preshedintele ali Academia Românâ dzâsi di marea contributsie a Armânjlor la cultura Românã. Ti Armânji dishcljidearea a sculiilor pri limba românâ featsi ca gionjlji axi s-fugâ shi sâ s-ashtearnâ Romania iara la formarea a statilor natsionale n Balcanji nu avum oaminji nvitsats cai s-alumtâ ti un stat armân.

Tini la aistâ ntribari tsitedz dit pârintele a tãu spiritual câ România nâ featsi profesori, doctori, filologi, ingineri shi nâ bâgã cash albu pisuprâ. Nu pistipsescu aistâ propagandâ nitsi cilimeanjilj. Voi s-tsâ dau unu exemplu. Avocatul Emanuil Gojdu nvitsa VIENA shi alâsâ tutâ avearea ti bursi ti tinirlji români di Ardeal shi Ungaria, tu chirolu cându statlu român nitsi nu avea universitãts. Deapoia fumealjea armânâ Ghica cai deadi voievozi ali Tsara Romanescâ shi Moldova, academicieanji, premieri ali România nu studiarâ ân România.

Ca concluzie voi s-dzâc câ ma s-nu ira România nu tuts arâmâneam la oi.

Cu vreari armâneascâ,

Horea Hristu

Eara doi: Nàslu shi Nàsa

Ma di cându s-cânâscurâ albâ dzuâ ca dunjaoa nu vidzurà Sh-eara andreptu Nàs crishtinlu, ma àndisi muljeari lai Dzàc aushlji cà nu-i ghini s-ljeai anveastà cu sivdai, Nu tsànea màratlu aminti s-hibà doilji pi un zbor

Lji avea intratà ali Evà draclu atsel cu un cicior Dzàtsea omlu - iasti albà, iasti lai Nàsa strigà, Ai muljeare

hearbi carnea Nàsa tràoarà da s-u frigà Ma de Omlu tsi vrea s-facà tatsi, aravdà, hunipseashti, Nicuchirà cu càrunà, ni s-alasà ni s-làeashti. Sh-cum và dzàcù: Imna Doilji, S-dutsea vahi....Càtà la Evolutsia Shi

Ma ca cum Vini Emantsipatsia, Demokratia shi Globalizatsia...

Muljearea ca di totàna nu eara di tsiva evharististità,

S-dusi la APUTSLU DI VRERLI... Shi

Ma dip tu SONI Noi bàrbatslji, him atselj glarlji. cà:Yini:

1. Anlu nàu - bàrbatlu ancupàrà hari
2. Dzua di Amnitari a muljeariljei
3. Dzua di isozmata icà numta
4. Sàmtul Valentin (nauà sàbàtoari adratà casten di muljerli)
5. 8 Martsu
6. S-amintà un ficiorù
7. S-amintà nica un ficiorù
8. ....

Shi ashi anclo....Ashi cà Tora Him Noi atselj cari lipseashti s-nà alumtàm ti andrepturli a noastri...

Ti multsà anj 8 Martsu ti tuti Muljerì armàni cu unà shicai - cari shi nu-i shicai...

Vanghiu Dzega

Di la Mãri Românji la Mãri Armânji

Prota parti

Televiziunea Românâ bâgã tu practichii, tu parteneriat cu jurnalu «Evenimentul zilei», nai ma marli proiectu natsional di scutearea tru migdani a axiilorù shi a personalitãtslorù cari, dealungul a chirolui, furnisirâ nai ma ghini vidzuta culturalâ shi natsionalâ a Românjlorù.

«Mãri Românji» easti ndreptu dupâ unâ licentsâ internatsionalâ a BBC, tsi avu pânâ tora unâ mari azvindziri tu vâsâliili tsi-lù paraloarâ aestu proiectu: SUA, Franta, Germania, Finlanda, Canada, Olanda, Cehia shi Africa di Not (Sud). Americanjlji lu aleapsirâ Ronald Reagan ca hiindalui « nai ma marli », Inglejlji lu votarâ Churchill, iar Francezlji lu votarâ Charles de Gaulle ca hiindalui simbolu natsional.

La Românji, pânâ tora, nai ma marli Român easti luyursitù vâsiljelu Carol I, atselu cari organizã statlu român modernu.

Pri ningâ Vâsiljelu Carol I (10,9 %), tu toplu a atsilorù dzatsi «Mãri Românji» ma suntu tricuts: Mihai Eminescu 9,4%, Mihai Viteazul 5,6%, Ion Antonescu 4,5%, Constantin Brancusi 3,8%, Stefan cel Mare, Nicolae Ceausescu, Alexandru Ioan Cuza, Gigi Becali shi Mircea Eliade.

Tu aestâ parei, pe site-ul www.evz.ro, easti tricutù shi marli fotbalistu armânù Gica Hagi, a curi goluri la campionatlu mondial di fotbal ditù Americhii lji-ascoasi Românjlji pi bulevardi.

Canda easti ti nipistipseari câ numa alù Gigi Becali s-aflâ namisa di numili a nai ma mãrlorù numi di Românji!

Cu tuti aesti, dupâ cumù s-veadi, ea s-aflâ aclo, namisa di nai ma mãrli sh-cunuscutili numi di Românji.

Shi aesta ti furnjia câ Gigi Becali, unù omù fârâ multâ sculii (tora fatsi facultatea di Drept) ama cari tu unù shcurtu chiro di dupâ câdearea a comunismolui agiumsi unlu di nai ma avutslji oaminji ditù România. Easti unlu di nai ma avutslji ama nu nai ma avutlu. Cu tuti aesti elù s-aleadzi di tuts alantsâ avuts ditù România pritù atsea câ easti unù omù cuvârdã. Agiutâ cu pâradz oaminjlji oarfânji. Ca unù bunù crishtinù sh-mari cuvârdã elù deadi multsâ pâradz ti mutarea a multorù biserits. Deadi pâradz (vârâ doauâ miliunji di dolari) ti bisertsâli româneshtsâ di la Muntili Athos. (Ti furnjia ca cãluyãrlji românji s-nu mata hibâ di aoa shi nclo huzmicheari la cãluyãrlji grets, dzâtsea nâs).

Gigi Becali

Mutã sh-vârâ 200 (doauâ suti) di casi ti niscântsâ oaminji a curi hoarâ fu aspartâ di api.

Sigura, aoatsi lipseashti adâvgati shi anichisirli tsi li avu cu pareia di fotbal Steaua Bucureshti, a curi patron easti.

Aesti suntu furnjiili ti cari Românjlji lu voteadzâ Gigi Becali ca hiindalui unlu di mãrlji Românji.

Deftira parti

« Amari Românji »

Pri ningâ aestâ parei di « Mãri Românji » s-ma adâvgã shi unâ altâ parei shi maxus categoria de «Amari Românji», anapuda a protâljei, cu Românji cari u influentsarâ negativ istoria a Românîiljei.

Ca unâ ciudiseari Românjlji lu aleapsirâ Gigi Becali shi tu aestâ parei, ashi dupâ cumù s-veadi tu lista votatâ pi site-ul www.evz.ro

Ion Iliescu 48,5%
Nicolae Ceausescu 14,4%
Gigi Becali 6,2%
Adrian Nastase 2,5%
Elena Ceausescu 1,9%

A treia parti

« Mãri Armânji »

Ntribarea easti: Cara s-hibâ ca noi, Armânjlji, va nâ minduimù ta s-adrãmù sh-noi unù ahtari clasamentu cu « Mãri Armânji », cari u inflentsarâ shi u influentseadzâ pozitiv Armânamea ta s-anichiseascâ sh-nu ta s-chearâ, va u tritsemù sh-numa alù Gigi Becali ?

Cara va s-hibâ di va u tritsemù numa a lui atumtsea s-bagâ shi ntribarea: a curi numi di Armânji va li ma tritsemù tu aestâ parei di « Mãri Armânji ?

Voi, tinjisits Armânji, tsi mindueari avets?

Tacu Piceava

Tinjisite dr. Piceava,
Bunâ antribari.
“Mãri Aromânji”,
dupu mintuearea a-mea:

1.Costandin Belemace, Andrei Shaguna
2.Tache Papahagi
3.Pericle Papahagi
4.Pãrintele Llambru Belemace
5.Nicolae Batzaria
6.Thoedor Cavalioti, Rojia, Bojagi (di la Marea Muscopuli)
7.George Murnu
8.Theodor Capidan
9.Nida Boga
10.Tiberius Cunia
11.Dina Vanghele
12.George Perdici
13.Lifteri Naum
14.Stery Samara
15.Gica Hagi
16.Gigi Becal
17.Matilda Caragiu
18.Nicolae Velo
19.Nushi Tulliu
20.Costandin Colimitra
21.Dhimitri Pasco (Mitrush Cutel)
22.Vasile Barba
23.Gica Godi
24.Coci Jancu
25.Toma Caragiu
26.Jancu Perifan
27.Vanghea Mihanj-Steriy
28.Dina Cuvata
29.Gogu Padioti
30.Costa Guli
31.Sutiri Bletsa
32.Vanghel Shundi
33.Toma Ciurchiu
34.Hristu Candroveanu
35.Dr.Mariana Bara
36.Ilia Colonja
37.Kira Mantsu
....

Cu tinjiseari,

Andon Hristo

Armânjlji ditù Amirãriljea Habsburgicâ

Armânjlji (Macedonenii) cunuscuts tu izvurli ditù eta ditù mesi cu numa di Vlahi, suntu atsea parti a populatsiiljei romanizatâ ditù Notlu (sud) a Dunâljei cari ditù itia a emigratsiiljei a Slayilorù shi a Vâryarlorù tu naia (zona) di la Not di Dunâ tu eta –VII- s-trapsirâ tu pãrtsâli di la Not a Hanimusiljei Balcanicâ.

Elji ma purta numa shi di Armânji shi Tsântsari ti speasa ufilisiri a asunitlui tse-tsi tu locù di ce-ci (cumù azburãscu Românjlji) iara Gretslji lâ dzâtsea ti pezâ Cutsovlahi, demec Vlahi shclochi.

Tu a 2-a giumitati a etâljei XVIII, dicara furâ asparti nai ma mãrli chentri armâneshtsâ ditù Balcanji, numirlu a atsilorù cari va sh-caftâ apanghiu tu Amirãriljea Habsburgicâ va s-hibâ ma mari. Ashitsi muagirlji (refugiatsii) nu mata vrurâ sâ s-ma ncljinâ a Otomanjlorù shi s-ashtirnurâ ti daima tu unù mari numirù di hori shi câsâbadz a curi lâ deadirâ unâ vârtoasâ nfluriri icunomicâ nicunuscutâ pânâ atumtsea.

Unù mari numirù di Armânji s-ashtirnurâ tu Ungaria dupâ tsi tu anlu 1769 fu aspartâ Moscopolea ditù Arbinushia (di tora), nai ma marli chentru cultural shi icunomic a Armânjlorù shi alti locuri armâneshtsâ. Namisa di anjlji 1687-1848, 248 di Armânji apruchearâ tsitãtsenia tu Amirãriljea Habsburgicâ.

Mitropolitlu Andrei Shaguna

Elji s-tragù di Moscopole, di Castoria, Bitolia, Sipsca, Veria, Ianina, Clisura, Grabova, Seres, Metovo, Blate, Salonic.

Pritù "patenta di tolerantsâ" (ndreptu di achicâseari shi strâxeari) di la 1781, Iosif al II-lea âlji lo sumù apanghiulù a lui ca niscântsâlji cari adutsea mari amintaticù tu marli comertsu a statlui. Coloniili armâneshtsâ furâ luyursiti colonii gârtseshtsâ iara a membrilorù a lorù lâ si dzâtsea Grets. Emburljji armânji shi grets fâtsea sutsâlji ta sâ-sh apârâ sinferurli a lorù di emburlâchi ama shi identitatea a lorù religioasâ.

Nai ma multsâlji di Armânji eara bilingvi, luyursindalui ca limbâ maternâ limba armâneascâ iara limba greacã eara limba a lorù culturalâ, di slujbâ religioasâ shi di ligâturâ tu emburlâchi icâ lucri ofitsiali.

Unâ limbidzâri adutsi Pericle Papahagi cari bagâ oarâ câ zborlu "grets" scutea tru migdani religia greco-orientalâ iara pi di alta embur ditù cari fâtsea parti nu mash Grets mea tuts Armânjlji ditù Amirãrilji cari avea intratâ tu ashi dzâsili companii gârtseshtsâ. Aesti companii agiumsirâ tu unù shcurtu chiro unù factor icunomicu multu vârtosù, emburlichea hiindalui monopolu a lorù.

Tu noaua a lorù patridâ, Armânjlji adutsea cu elji experientsâ shi capitaluri cari ayonjea li featsirâ ta s-easâ tru migdani axia a lorù shi agiumsirâ aproapea pisti tutù unù factor catalizator ti amintarea ali unâ burghezii finantsiarâ shi di emburlichi.

Armânjlji nu avurâ angâtanù mash ti emburlichi mea agiutarâ la tsânearea ali unâ bâsearicâ ortodoxâ.

Armânjlji ditù capitala Pesta vinirâ ca tu anlu 1690 iara dupâ Irinea di la Passarowitz numirlu a lorù criscu multu.

Atmusfera spiritualâ ditù vâsilia habsburgicâ, pulitica spiritualâ shi religioasâ a iosefinismului agiuta gãiretsli a atsilorù nvitsats armânji cari eara ashtirnuts aoa shi cari avea bânatâ momentul a distiptariljei natsionalâ a ma multorù milets.

Mihai di Mocioni (hiljlu a preftului Constantin Mocioni, tsi vini Ungaria tu anlu 1747 ditù Machidunii. S-ansurã tu anlu 1761 cu Eva di Kefala (cari muri tu anlu 1808) cu cari avu 16 di ficiori. Mihai Mocioni muri ca pritù anlu 1789, nâ spuni sculptorlu Gh. Adoc.

Emburljji shi nicuchirlji armânji di locuri s-duchescu ahoryea di Grets a curi limbâ u ufilisea tu emburlichi ama cari luyursea ca limbâ maternâ tapina shi nicunuscuta limbâ armâneascâ tu avdzarea a curi avea criscutâ alargu tu horli di munti a Pindului.

Unù semnu easti „Gramatica macedovlahâ" alù Mihai Boiagi alâncitâ Viena tu anlu 1813, cari apândâsea ali unâ ananghi spetsificâ, atsea ta s-timiljiuseascâ nvetslu tu idiomlu matern ti conatsionalji a lorù ditù Balcanji shi ti nvitsatslji armânji cari bâna sh-lucra tu Amirãriljea Habsburgicâ.

Pri ninga multsâ Armânji cu numi nicunuscuti cari cilâstisirâ tu bana icunomicâ shi religioasâ ditù Amirãriljea Habsburgicâ furâ shi numi cunoscuti cari deadirâ mari agiutorù ti artâ shi shtiintsâ. Ditù arada a alushtorù s-mutâ ma multâ Armânji aleptsâ: Andrei Saguna, Atanasie Grabovschi, Emanoil Gojdu, tuts atselji

ditù fumeljli Mocioni, Dumba.
Fumealjea Sina, di a loclui di Moscopole, namisa di anjlji 1788-1876 cumândusirâ colonia armâneascâ di Austria. Di cara chindrui shi s-ashtirnu Viena, Simion Sina adrâ unâ trapezâ (bancã) cari agiumsi a 2-a ca importantsâ dupâ atsea alù Rothschild. Ti Simion Sina marli amintaticù vini dicara Evropa fu anvârligatâ shi ncljisâ di Napoleon.
S-avea acâtsatâ di cultivarea a tutumiljei tsi u fâtsea dupâ mitodi moderni duchindalui câ tutumea eara unâ pârmâtii di cari eara mari ananghi tu chirolu a polimlui a Turtsâlorù cu Arushlji 1806-1812.
Exporta tutumi shi pândzâ tu Frântsii sh-tu Italii. Hiljlu a lui Gheorghe Simion Sina fu adratù chibarù di amirãlu Francisc I dupâ tsi agiutã cu pâradz mutarea a apuntiljei cu sângiri di Budapesta. Avea 99 di dumenjii tu Ungaria, Austria, Cehia si Printsipatili Români, agiungândalui nu mash unù mari bancher ama shi unù mari latifundiar ali Amirãriljea Habsburgicâ. Lipseashti adusù aminti câ ahâtù nicuchira a lui cumù shi nora a lui eara tiniri armâni ditù colonia armâneascâ ditù Ungaria. Simion Gheorghe Sina (1810-1876) purta numa a pap-sui ashi cumù eara aradha la Armânji. Fu tutù ashi di cunuscutù cumù fu shi afendâ-su shi lu ntricu tu dumenjea a organizariljei finantsiarâ shi a operilorù di cuvârdlâchi. Ndrupã cu pâradz adrarea di canali ti apâ, mutarea shi modernizarea a agriculturâljei, promovarea a cãljiurlorù di herù, navigatsia cu aburi. Membru a Academiiljei maghiare, portretlu a lui s-aflâ tu sala mari a alishtei institutsii. S-poati sâ si spunâ câ Armânlu Sina thimiljiusi cu agiutorlu a Maghiarlorù statlu maghiar modernu. Sina avea ligâturi cu principile Cuza shi bagâ multsâ pâradz tu Printsipateli Uniti.
Unù altu membru a coloniiljei armâneascâ di Viena eara fumealjea Dumba. Nai ma cunuscutlu, Nicolae Dumba, di la a curi amintari s-axescu 175 di anji, eara ditù hoara Blate ditù Gârtsii shi agiumsi consilier aprucheatù a amirãlui Francisc Iosif. Avândalui unâ mari mirachi ti muzicâ, deadi multsâ pâradz ti Sutsata di muzicã a curi prezidentu fu aleptu.

Adzâ tu murmintsâlji di chentrulù ali Viena elù s-arihãtipseashtii ninga Beethoven, Mozart, Schubert.
Atanasiu (Andrei) Shaguna. S-amintã Miskolc tu unâ fumealji machiduneanâ tu anlu 1808. Eara nipotlu ali unâ mari personalitati a coloniiljei armâneascâ di Pesta, Atanasiu Grabovschi, amintatù tu hoara Grabova, a curi casâ apânghisi sutsata „Petru Maior" cari s-alumta ti emanciparea a bisearicâljei româneascâ.
Axitili alù Shaguna tsânù di emanciparea shi nvârtushearea a BOR (Biserica Ortodoxã Românã) di Ardeal. Tu tesea di mitropolit dishcljisi tu hori ma multu di 800 di sculii. Gimnaziili di Brashov shi Brad shi seminarlu teologic di Sibiu. La moartea a lui averea de 600.000 di coroani u alâsâ a sculiilorù shi a bisertsâlorù.

Emanoil Gojdu featsi parti ditù aristocratsia a coloniiljei armâneascâ di Pesta ditù cari featsirâ parti shi atseali doauâ nicuchiri a lui. Fu unù mari avucatù. Casa a lui eara dishcljisâ a tinirlorù studentsâ armânji. Tu fumealjea a lui s-azbura mash armâneashti. Easi tru migdani tu chirolu a revolutsiiljei de la 1848 cându tu casa a lui s-andreadzi programlu politic a românilor din Ungaria. Ca prefectu a Lugojului easti senator shi va s-hibâ contra a dualismului. Dupâ 1870, cându Gojdu moari, chiro di unâ giumitati di etâ tu casili a lui easti dishcljisâ Fundatsia Gojdu tu casili shi tu pãlatili ditù Piatsa Vorosmarty, ditù strada Vati shi dianvârliga a alishtei, ditù Lipotvaros. Victor Babesh va s-hibâ bursierù a Fundatsiiljei Gojdu tu 1875-1876.

Emanuil Gojdu

Nai ma musheata pãlati a capitalâljei ungarâ fu pãlatea Nako a curi nicuchirù eara Hristu Nako tsi eara ditù colonia armâneascâ sh-tsi avea unâ mari aveari. Elù avea unâ ciuflichi la Sânnicolaulu Mari iu, dupâ niscâti sâpâturi s-aflã unâ yishteari cu unù mari numirù di piesi sh-cari Nako li durusi a Amirãlui Francisc I shi poati s-hibâ vidzutâ la Kunsthistorische Museum di Viena. Ti aestu lucru amirãlu âlji deadi tesea (rangul) di grof. Bana romantsioasâ shi avutsâljea alù Nako lu fotisi scriitorul Jokai Mor.

Fumealjea Mocioni cumândusi bana puliticâ a Românjilorù di Banat chiro di 8 decenii. Alexandru Mocionii agiumsi prezedentulù a PNR di Banat tu anlu 1869, andrupã tineretlu român la sculiili ditù xeani. Mash tu anlu di sculii 1865-1866 fumealjea Mocioni dâdea bursi la 36 de studentsâ. Fu membru ali Academia Românâ, membru thimiljiusitorù ali ASTRA shi prezidentu a ljei namisa di anjlji 1901-1904.

Fumealjea Mocioni eara proprietarâ a 4 thâmâsiti casteli la Vârshets, Foeni, Sâvârshin, vinduti ali vâsiloanjea Elena ali România, Cãpâlnash, idyealui cu atselù di Trianon. Hiljlu a lui Mihai agiumsi baron di Tokay iu eara unâ vârtoasâ colonii armâneascâ shi alantu hiljù, Andrei, agiumsi baron di Foeni.

Ti Armânji Amirãriljea Habsburgicâ fu ahurhita a xanaamintariljei culturalâ shi natsionalâ tsi sh-avea zârtsinjli tu câsâbãlu Moscopole, treilu chentru urban di Balcanji, dupâ Constantinopol shi Sârunâ.

Evantia Bozgan

Carti di la Kira

Tacu,

Multu mi-arisi articolu a tâu ditù Romania Libera di la 06.05.06. Limbidù, fârâ "aguderi" di prima-nsusu, tinjisitù...Di multu nu-adyivâsiiu unù articolù ahantu di limbidù trâ isturia a noastâ: tra s-poatâ s-hibâ acâchisitù di tuts shi ma multu di-atselj tsi nu shtiu tsiva trâ noi i tsi shtiu mash atseali tsi lâ si spusi di multsâ anji pritù propaganda mucâneascâ.

Am nu potù s-tsâ dzâcù idyiulù lucru ti-atseali tsi li-adyivâsiiù tu numirlu di Bana Armâneascâ - atselù ditù soni... Haristo câ mi tinjisishi shi-nj bâgashi ma multi texti...Ama, tsi tsâ easti tora tu lucru s-u câtâyurseshtsâ Mariana Bara!?

Tinjisite Tacu, unù omù mintimenù ca tini shi-unù Armânù durutù, cumù nu pots s-aducheshtsâ câ aesti-nyrâpseri scadu rivista a ta, nâ "lomu di hari" dinintea a Armanjilorù? Nu suntu Armânjlji sâtulji di-ncâceri, niacâchiseri? Lipseashti s-li-adyivâseascâ sh-tu rivista tsi easti tipusita cu-ahântu copusù? Multu mi-nvirinaiu shi ti-atsea nitsi nu voiù s-facu muabeti cu tini... Mini nu potu s-astrâxescu ahtãri lucri...

Minduescu câ intrarea ali Mariana Bara tu lucurlu armânescu easti unù mari amintaticù: aveamù ananghi di unù omù cu numâ di referintsâ...Ea easti cunuscutâ tu lumea a filologilorù/ romanishtsâlorù shi lo cu tinjie loclu ali Matilda - cari nu mindui canâoarâ trâ armânami, ama mashi ti sinferlu-a ljei: s-intrâ tu Academia Românâ!

Tsi ti cârteashti tini câ Mariana s-dusi aoa shi-aclo?? Noi u câlisimù trâ Strasburg: easti singura cu doctoratù tu filologie, shtii tuti limbili tsi s-caftâ Strasburg shi potù s-tsâ spunù câ, pritù purtaticlu a ljei, turlia di zburari, featsi ligâturi la organismi di mari simasii...

Tu locu sâ-lj dãmù curagiù s-lucreadzâ ma ninti, noi u-agudimù!

Shtii câ nu ts-ascundu canâoarâ tsi minduescu shi ti-atsea tsâ li dzâcù daima dishcljisu... Nu-nj tinjisishi canâoarâ zborlu... Tsâ dzâshù ahanti ori: rivista s-hibâ unâ cali di aprucheari, unitati a armânamiljei! Ama tini hii editorlu shi va s-adari tutù cumù vrei, ama amù borgea s-tsâ dzâcù atsea tsi tsâ dzâshù daima: nu mata tipusea zboarâ di câtâyurseari ti oaminjlji tsi suntu pi idyia mindueari shi ducheari cu noi tuts! **Kira**

Spiru Fuchi

"Alchimia a Dipirariljei"

P o e z i i

Redactor:

Prof. Matilda Caragiu Marioteanu

Editura "CALC"

Tirana 2006

Cu mari di tiñii ti Doamna Profesor Matilda Caragiu Mariotseanu cari, ashi cumù cu suflitlu lucreadzâ di tutâ bana a ljei ti limba shi cultura armâneascâ, ndreapsi shi aesti poezii a meali.

Autorlu

Ânji dzâsi unù Rãmãnù

Ânji dzâsi unù Rãmãnù:
"- Ghini fats di scrii, o poetù.
Tsiva nu va-amintsâ
ma numa va ts-armânâ
sh-tiñia va ts-creascâ
ca unù munti analtu."

A-ñia-ñi yini ghini…
Ñji s-pâru canda-ñi gri
unâ aumbrâ
di-tù câmplu a dipirariljei a meauâ,
aclo-iu-aveamu-ngrupatâ
Rãmãñi…

Pashtili

Pashtili-I nâ sârbâtoare
Tu anlu tut ia multu mare
Tuts creshinlji nâ adunâm
Un-alantu-s-nâ ertâm

Hristolu anje-s nâ dzâtsem
Sh-a-tutulor-s-lâ aspunem
Câ Hristolu anjie diznou
S-nâ ciucutim tuts cu arosh ou

S-lu alâvdâm crishtinji Hristolu
Câ va-s agiutâ al tut laolu
Mârtiili va-nâ lâ ljiartâ
Sh-mortsâlji ditù grochi va-s dishteaptâ

Va-nâ anviatsâ-s-nu mintim
A-curi-va-s-nu alutusim
Cu cântits daima ta-s bânâm
Sh-a tutulor ta-s-lâ yertâm

Adunats-vâ la misihor
S-adrâm tuts un mare cor
Tut laolu s-nâ hârsim
Sh-Hristolu sâ-l tinjisim

Peshtera Gramostean

CRUSHUVA

Limba armâneascâ fu pricunuscutâ ca limbâ ofitsialâ tu comunicatsia di lucru a Consiliului a Comunâljei

Martsâ, 30-li di Maiù anlu 2006, ti multsâ di oaminjlji fu unâ dzuâ ca cafi dzuâ. Ma, ti Armânjlji fu unâ dzuâ cai pistipsescu va s-hibâ scriatâ shi va s-u tsânâ minti bârnurli tsi va s-yinâ.

Prezentãm segmentulù di atsea tsi lucrã Consiliulù a Comunâljei di Crushuva la a 10-a shedintsâ ordinarâ. Punctu 6 di programa ti lucru. Di materiale ti aistu punctu prezentãm: " Dupu articolu 28 punctu 2 di Statutlu a Consiliului di la cumândusearea localâ u da aistâ câftari ti intrari a limbâljei armâneascâ tu comunicatsia ofitsialâ di lucurlu a Consiliului a Comunâljei di Crushuva. Pistipsescu câ va s-avets minduiare pozitivâ shi câ va s-dats sustsânire cãtrã initsiativa a mea". Ashitse scrie tu câftarea tsi u deade consultantulù tu Consiliulù a Comunãljei di Crushuva Naum Ashchiti, cai tu explicarea a lui anamisa di alante dzãtse: "Cunuscutã easte rolja a Armânjlorù tu alumtarea a popului ali Machedonie ti stat a lui nica di tu chirolu a rãsculariljei di Cresna, deapoia, rãscularea di Ayiu Iljao di la anlu 1903 cumù shi tu alumtarea popularâ contra a fashizmo-lui". Aistâ easte una di câftãrle, a are shi alte di bânâtorlji di Crushuva, sutsãts culturale armãneshci.

Cu achicãseare di partea a Consiliului dupu apropea un an di datile initsiativi shi câftãri consultantsãlj tu Consiliulù a comunãljei di Crushuva votarã ti shi u-adusirã detsizia ti limba armâneascâ s-intrã ca limbã ofitsialâ tu comunicatsia.

Anamisa di alante tu aistã detsizie s-dzãtse: Cu aistã detsizie s-confirmea-dzã utilizarea a limbâljei shi abetseda a bânâtorlor di Comuna Crushuva pi cai zburãscu ma niheam di 20% di bânâtorlji di tu comuna Crushuva. Tu comuna Crushuva limbâ ofitsialâ pi ninga limba machedoneascâ shi abetseda chirilã easte shi limba armâneascâ shi abetseda a ljei. Aistã detsizie intrã tu puteare cu dzua di adutsearea a ljei a va s-hibã pubilcatã tu fimirida ofitsialã a Comunãljei Crushuva.

"Di istoria sâ shcie câ protslji bânâtori tsi vinirâ s-bãneadzâ Crushuva eara Armânji, Armânjlji bâneadzâ shi adzâ tu aistu câsâbã, sântu realitate... Ndrepturle natsionale a Armânjlor li pricunuscu shi Sultanlu Abdul Hamid doilu nica ninte 101 di anj. Armânjlji nu-au stat a lorù shi limba armâneascâ nu poate ofitsial sâ zburascâ. Ti tsi noi s-nu u dãmù aistã posibilitate cându nomlu nâ lu da atsel ndreptu shi cându tu Europa trendu easte s-apãrâ ma putsân zburâtile limbe", actsentã celniclu a comunãljei di Crushuva, doamna Lefchia Gajosca dupu adutsearea a detsiziiljei.

A prezidentul a Consiliului tu comuna di Crushuva, domnul Blagoia Blagadusha spuse câ: "Ninte tut, easte zbor ti un ghestu cultural, multuculturalizmul easte un trendu modernu nu mash la noi, ma shi tu Europa. A bânâtorlji di Crushuva au traditsie shi idei ti cosmopolitizmu veclji cama di 100 di anj. Initsiativa la consiliulu eara vinitâ ninte apropea un an a ti implementarea aishcei detsizie va s-lipseascâ s-aducâ nica ndao acti, actsentâ prezidentul a Consiliului di la comuna di Crushuva.

"Crushuva sã zburashce limba armâneascâ, oaminjlji anamisa di nâsh sh-zburãscu pi limba di dadã. La sculia primarâ are apropea 150 di fumelji cai nveatsâ la nvitsarea factultativâ a la radiolu local di Crushuva are emisii pi limba armâneascâ. Avem mushati cântitsi armâneshci", spuse consultantul tu consiliulù a Comunãljei di Crushuva, domnul Naum Ashchiti.

Cum itsi s-hibã aistã dzuã pisimã va s-hibâ scriatâ cu litere ahãrdzite tu ma naoa istorie a Armânjlor di tu Machedonie. Tu aistu contextu, voi s-aduc aminte câ Crushuva easte uniclu câsâbã iu nica poate s-avdã n cale zborlu armânescu, unicâ urbã iu oaminjlji tu comunicarea di cafi dzuã grescu pi limba armâneascã. S-hibã cu tihe ofitsializarea a limbâljei di partea a consultantsâlor. Nica unâ oarâ s-confirmâ atsea tsi multsâ di oaminjlji minduescu câ Crushuva easte sinonim ti Armãnjlji shi ti câsâbã armânescu. Martsâ amãnat dupu prãndzu, diunâoarã dupu adutsearea a detsiziiljei echipa di la redactsia pi limba armâneascâ di la televizia machedoneascã lu reghistrã aistu evenmentu importantu ti unica comunã cu limbã ofitsialã armâneascâ tu Republica Machedonia shi tu lumea tutã.

Ljubitsa

Fântâna di malâmâ.

Vinirea tricutâ pi 12 di mai s-tsânu festivalu Fântâna di malâmâ.

Sh-aestâ aradâ avea 12 cântitsi di folc shi 12 di pop. Tu folc programa prota eara Maria cu cânticlu Lãcârnjili a tali, dupu ea Costa Mina cu cânticlu Lali Steria, a loclu trei lu-amintã cânticlu "Canticlu armânescu" tsi-lu cântã Chiriu Liacu. Tu pop programa prota eara Meri Misheva cu cânticlu "Singur va s-vedz", Maria Galangi cu cânticlu "Cum s-tsâ spun" iara a daoaua, a premia trei publica aleapsi s-ducâ la Anghela Misheva cu cânticlu "Mi nicam di vreari". Oaspi la festival tu show programa aestan eara Gica Coada di Rumanii.La festivalu avea oaspits di Rumanii, Gârtsii, Arbinishii.

Ljubitsa Ghiorghieva

Comemorari

Adzâ s-umplurâ 5 anj di la moartea a avdzâtlui alumtâtoru anti-comunistu, poetlu, jurnalistulu armânu ZAHU PANA.

Câ shi spusi totana durearea ti catandisea a isnafiljei, dau andauâ stihuri ditu cartea "Aynanghipsiri".

NIHO
(Fragment)

....

Lele, farâ armâneascâ,
vârn nu poati s-ti-aducheascâ,
dzuâ albâ nu-ai vidzutâ,
cum bâneadzâ lumea tutâ…

Tuts ti-alagâ, tuts ti-avinâ
s-nu scots caplu tu lunjinâ!
Tsi-l vrei lailu amintaticu,
maca nu-ai vârn giunatic?
tutu pit xenji, cu caplu apus,
grailu cheari, zborlu-i dus!...

Agârshishi, corbe armâne,
si di mumâ si di pâne,
si di gioc si di cântari,
agârshishi si zborlu "vreari",
si tu casa a ta, urfane,
cresc ca sherchi limbi xeane!

Pânâ când, o, Doamne Mare,
va s-shidem ca tu cutar?
Nu vâ ardi ca un jar
Pârinteasca Dimândare?

G.Godi

Óùôêñçò Ó. Ìðëýôóáò
Áñ÷éôÝêôùí Ìç÷áíéêüò
Âáó. Çñáêëåßïõ áñ. 22 – ÁèÞíá

……………………………………………………………………………

ÁÍÏÉ×ÔÇ ÅÐÉÓÔÏËÇ
(ÐÑÏÓ Ã. ÐÁÐÁÍÄÑÅÏÕ)

ÁèÞíá, 07-09-2006 ÐÑÏÓ

Ôïí ê. Ðñüåäñï ôïõ Ðáíåëëçíßïõ Óïóéáëéóôéêïý ÊéíÞìáôïò (ÐÁ.ÓÏ.Ê.) ê. Ãéþñãï Á. ÐáðáíäñÝïõ.

Êïéíïðïéïýìåíç ðñïò

1. Ôçí ê. ×ñýóá ÁñÜðïãëïõ, õðïøÞöéá ÄÞìáñ÷ï Èåóóáëïíßêçò ìå ôï óõíäõáóìü «ÈÅÓÓÁËÏÍÉÊÇ ÐÑÙÔÁÃÙÍÉÓÔÑÉÁ».

2. Ôïí ê. ÇñáêëÞ Äïýêá, õðïøÞöéï äçìïôéêü óýìâïõëï ôïõ ðáñáðÜíù óõíäõáóìïý.

ÁãáðçôÝ Ðñüåäñå,

Åßìáé Ðñüåäñïò êáé éäñõôéêü ìÝëïò ôïõ áíáãíùñéóìÝíïõ Óùìáôåßïõ ìå ôçí åðùíõìßá «Åôáéñåßá Áñùìáíéêïý (ÂëÜ÷éêïõ) Ðïëéôéóìïý», ôï ïðïßï óõóôÞèçêå ôï Ýôïò 1988 êáé ëåéôïõñãåß Ýêôïôå, ìå óêïðü ôçí ðñïÜóðéóç ôïõ ðïëéôéóìïý êáé ôçò ðïëéôéóôéêÞò êëçñïíïìéÜò ôùí ÂëÜ÷ùí. ÐáñÜëëçëá, åßìáé áíáðëçñùôÞò Áíôéðñüåäñïò ôïõ «Åõñùðáúêïý Ãñáöåßïõ Ëéãüôåñï ÄéáäåäïìÝíùí Ãëùóóþí» (EBLUL), ôï ïðïßï áðïôåëåß öïñÝá ôùí áñ÷þí ðïõ ðñåóâåýåé ç ÅõñùðáúêÞ ¸íùóç üóïí áöïñÜ ôéò ãëùóóéêÝò ìåéïíüôçôåò.

ÄéáâÜæïíôáò ôç óõíÝíôåõîç ôïõ ê. ÇñáêëÞ Äïýêá, õðïøçößïõ äçìïôéêïý óõìâïýëïõ Èåóóáëïíßêçò ìå ôï óõíäõáóìü ôçò êáò ÁñÜðïãëïõ, õðïóôçñéæüìåíï áðü ôï ÐÁ.ÓÏ.Ê., óôï ôåëåõôáßï ôåý÷ïò ôïõ ðåñéïäéêïý «Ôá÷õäñüìïò», åîåðëÜãçí äõóÜñåóôá. Åìâñüíôçôïò, äéáðßóôùóá ðùò ï áíùôÝñù êýñéïò åéóÝñ÷åôáé ùò õðïøÞöéïò óôéò åðåñ÷üìåíåò äçìïôéêÝò åêëïãÝò ìå âáóéêü óýíèçìá «Ýîù ïé âëÜ÷ïé áðü ôç Èåóóáëïíßêç», ðñüôáóç ç ïðïßá ü÷é ìüíï ôßèåôáé óå ðåñßïðôç èÝóç áëëÜ êáé áêñéâþò äßðëá óôç öùôïãñáößá ôïõ êïõ Äïýêá óôç ó÷åôéêÞ óåëßäá ôïõ ðåñéïäéêïý. Åëðßæïíôáò üôé ßóùò åß÷å ãßíåé êÜðïéï ëÜèïò, îåêßíçóá íá áíáãéãíþóêù ôç óõíÝíôåõîç ôïõ õðïøçößïõ, ïðüôå äéáðßóôùóá üôé ç ðñïåêëïãéêÞ èÝóç ôïõ ãéá ôçí áýîçóç ôïõ åðéðÝäïõ æùÞò óôç óõìðñùôåýïõóá, åßíáé ç åêäßùîç åêåßíùí «ðïõ èÝëïõí íá êÜíïõí ôç Èåóóáëïíßêç ÷ùñéü, íá ôç «âëá÷ïðïéÞóïõí».

Êå ðñüåäñå,

¼íôáò ï ßäéïò ÂëÜ÷ïò åßìáé éäéáßôåñá õðåñÞöáíïò ãéá ôçí êáôáãùãÞ ìïõ. Óáò õðåíèõìßæù, ðùò ôüóï ïé ÂëÜ÷ïé ôïõò ïðïßïõò äéáêáþò åðéæçôÜ ï õðïøÞöéïò íá åêäéþîåé áðü ôç Èåóóáëïíßêç, üóï êáé ç Ýííïéá ôïõ ÷ùñéïý, áðïôÝëåóáí åðß äåêáåôßåò ôç ñá÷ïêïêáëéÜ ôçò ðáôñßäáò ìáò, åíþ ðáñÜëëçëá

SUTIR BLETSA

Avândalui ca limbâ di dadâ, limba armâneascâ shi hiindalui membru fondatorù nica ditù anlu 1988 a Sutsatâljei di Culturâ Armâneascâ, loai parti la Andamusea a Vlahilorù ditù Gârtsii, ditù anlu 1995, cari s-tsânu Neagushti (Naussa). La aestâ manifestari feciu "alatusea" s-ufilisescu dinâintea a atsilorù tsi eara aclo unâ cârtica tu limba inglezâ a Biroului European Ti Limbi Ma Putsan Ufilisiti (EBLUL), cari anyrâpsea ti problemili generali ditù arada a vâsiliilor europeani tu tsi mutreashti limbili ma putsânù arâspânditi.

Actiunea a mea cârti deputatlu dit Parlamentul gartsescu Evghenios Haitidis tsi eara aclo shi cari vini la io shi cu

idei pricontseputi zbura ca adar propaganda a chentrilor ditù xeani tsi cafta s-adara problemi minoritari, tsi nu suntu alithea,cu umutea s-asparga unitatea a cratlui gartsescu shi spiritualitatea deadunù a popului gartsescu. Aestu bâgã carti contra a mea, mi deadi tu giudic ti arâspândirea di lucri mincinoasi, lucru tsi dusi la ncljidirea a mea shi dutsearea la sectsia di politsii di aclo. Lucurlu nu fu ici ghini aprucheatù di atselji tsi eara la andamusi, cari grirâ shi protestarâ ti acâtsarea a mea fârâ stepsu, lucru tsi dusi tu soni la silighearea a mea ninti di vade. Ghini ma, fui ma largu atacat nitinjisitù pritù televiziuni shi jurnali di ma multsâ jurnalishtsâ pâltits i nu, ama nu mash di elji, cari mi avinarâ cu pitritsearea di teorii fantezisti shi ti io shi a nâscântorù imaghini asaparti ti io shi ti lucurlu a meu; ânj bâgarâ stepsu câ escu membru ali unâ organizatsii ditù xeani tsi va s-ancunji lucârli shi s-asapargâ cratlu gârtsescu.

A, câ, actsionai tu unù cadru legalù, dupu printsipiili democratitsi pruvidzuti tu Contsitutsii shi Nomuri, tinjisindalui lucârli sensibili tsi mutrescu problemili lingvistitsi ditù Gârtsii, fui pidispsitù di Tribunalu Penal di Atena la 15 meshi ahapsi.

Ti tihea a mea, la culâsirea tsi-nj si deadi, reactsia ditù marea parti a presâljei shi a organismilor internatsionali fu mari. Zburâra ti avinarea penalâ fârâ dichi a mea shi anyrâpsirâ ti znjia tsi u adutsi a cratlui a nostu aestu lucru pritù scâdearea tu scarâ a vâsiliilorù tsi nu tinjisescu axiili democratitsi shi libirtâtsli a omlui. Agiutorlu di cari mi hârsii fu mari, nu mash di partea a Armânjlorù ama shi di partea a Arvânitslorù turcofonji shi a Slavomachidonjlorù. Aestâ prota apofasi alâtusitâ a Tribunalului Penal cari mâryi shi mãrdzini libirtatea di exprimari fu shtsâta la Curtea di Apel iu sâ spusi câ nu amù câbati shi ashi pânâ tu soni anichisi democratsia.

ïé ÂëÜ÷ïé åßíáé áðü ôïõò ëßãïõò ðïõ áêüìá êáé óÞìåñá óÝâïíôáé ôá Þèç êáé ôá Ýèéìá ôïõò, äéáôçñþíôáò æùíôáíÞ ôçí ðïëéôéóìéêÞ ôïõò êëçñïíïìéÜ.

Óáò èõìßæù åðßóçò ðùò ó÷åôéêÜ ðñüóöáôá, âñÝèçêá êáé ßäéïò óôï åðßêåíôñï ìéáò áíÞèéêçò åðßèåóçò áðü ôïõò ðïëéôéêïýò ôçò óõíôÞñçóçò, ïé ïðïßïé, ïýôå ëßãï ïýôå ðïëý, ìå êáôçãüñçóáí ùò åèíéêü ìåéïäüôç üôáí ðñïóðÜèçóá íá õðåñáóðßóù ôçí ðïëéôéóôéêÞ äéáöïñåôéêüôçôá åìÝíá êáé ôùí ðñïãüíùí ìïõ. ÄéáâÜæïíôáò üìùò ôç óõíÝíôåõîç ôïõ ê. Äïýêá, áíáñùôÞèçêá ìÞðùò êáé åìåßò ùò ðáñÜôáîç âáäßæïõìå ðëÝïí óôá ßäéá ÷íÜñéá, ðéóùãõñßæïõìå óôï äñüìï ôçò óõíôÞñçóçò. Åý÷ïìáé íá äéáøåõóôþ.

Óôç ìÝ÷ñé ôþñá ðïñåßá ìïõ óôïí ÷þñï ôçò ðïëéôéêÞò èåùñïýóá ðùò ç ðáñÜôáîÞ ìáò, ðïñåýåôáé óôï ÷ñüíï ìå óçìáßá ôçí åëåõèåñßá ôçò âïõëÞóåùò êáé ôï äéêáßùìá óôç äéáöïñåôéêüôçôá êáé ãéá ôïýôï, ôüóï åãþ üóï êáé ôá õðüëïéðá ìÝëç ôïõ êéíÞìáôïò, ìå ðñïóùðéêÝò ìáò èõóßåò, ðñïáóðßæáìå êáé ðñïáóðßæïõìå ôçí åëåõèåñßá êáé ôç äçìïêñáôßá. ÐáñÜëëçëá èåùñïýóá êáé èåùñþ üôé êáé åóåßò ï ßäéïò ðñïóùðéêÜ, åßóôå Ýíáò çãÝôçò ðïõ áãêáëéÜæåé ôïí êÜèå ðïëßôç áíåîáñôÞôùò êáôáãùãÞò, öýëïõ, ÷ñþìáôïò Þ ðïëéôéóôéêÞò ôáõôüôçôáò.

ÊáôÜ óõíÝðåéá, èåùñþ ðùò ç ðáñÜôáîÞ ìáò ÄÅÍ Å×ÅÉ ÐÑÁÃÌÁÔÉÊÁ ÁÍÁÃÊÇ íá ðñïâÜëëåé áíèñþðïõò ìå ôçí éäåïëïãßá ôïõ ê. Äïýêá, ïé áðüøåéò ôïõ ïðïßïõ åßíáé ôïõëÜ÷éóôïí áðáñÜäåêôåò êáé õâñéóôéêÝò ãéá Ýíá ðåñÞöáíï êáé æùíôáíü êïììÜôé ôçò êïéíùíßáò ìáò, äçëáäÞ ôïõò ÂëÜ÷ïõò.

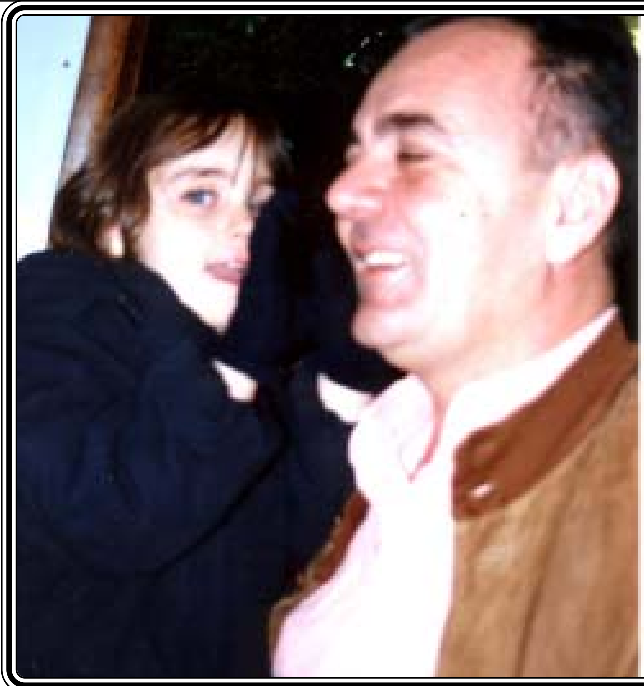
Ðáñüìïéá âÝâáéá áíôßäñáóç ìå ôç äéêÞ ìïõ, åß÷á êáé áðü Üëëåò ðçãÝò, ÂëÜ÷ïõò, áðëïýò ðïëßôåò, âïõëåõôÝò, êáèçãçôÝò ðáíåðéóôçìßùí êëð, ïé ïðïßïé, áíåîáñôÞôùò ðáñÜôáîçò, ìå ðëçóßáóáí êáé ìïõ ìåôÝöåñáí ôçí ðéêñßá ôïõò, êÜðïéïé ôçí áðïãïÞôåõóÞ ôïõò, êÜðïéïé ôçí ïñãÞ ôïõò.

Ç Ýëëåéøç ïðïéáóäÞðïôå áíôßäñáóçò óôï èÝìá áðü ôçí ðáñÜôáîç êáé ç ðñïóðÜèåéá íá õðïâáèìéóôåß – «íå÷áóôåß» ôï èÝìá, óôá ðëáßóéá åíüò áðëïý áðïëïãçôéêïý ôçëåöùíÞìáôïò ðïõ Ýëáâá áðü ôçí êá ÁñÜðïãëïõ èåùñþ üôé äåí èá ùöåëÞóåé äñáìáôéêÜ ïýôå èá äþóåé óôïõò ÂëÜ÷ïõò ôç äéêáßùóç ðïõ åðéèõìïýí.

ÅêöñÜæù ôçí Ýíôïíç áðïãïÞôåõóç êáé äõóáñÝóêåéá ìïõ ãéá ôç óôÜóç ðïõ äåßîáôå ôï ÐÁ.ÓÏ.Ê óôïí áíùôÝñù õðïøÞöéï, ôïõ ïðïßïõ ïé éäÝåò èõìßæïõí öáíôÜóìáôá ôïõ ðáñåëèüíôïò êáé äýíáôáé íá ïäçãÞóïõí óå óôåíüôçôá, ôéò ïðïßåò åõôõ÷þò ç ðáñÜôáîÞ ìáò êáôüñèùóå íá áìâëýíåé óôç äçìïêñáôéêÞ ôïýôç ÷þñá êáé óáò êáëþ íá åíåñãÞóåôå Üìåóá.

Ìå ôéìÞ

ÓùôÞñçò ÌðëÝôóáò

Ama a câ, tricurâ ma multu di 10 anj di la episodlu di Neagushti (Naussa) alumta contra a mea nu dânasi, lucru tsi mi nvirinâ shi mi cârteashti ama, s-mi abata vâra turlii di la pistusinea a mea. Ti amârtii, io pistipsii câ tu Gartsii, iu avea apatii shi fricâ ti limbili ma putsân zburâti i minoritari , dupu cumù eara numâsiti tu bibliografia internatsionalâ, aesti lucri furâ alâsati nanâparti shi câ multu preayalea sutsiitatea achicâseashti atsea tsi spuni shtiintsa shi cultura europeana.

Existentsa ali unâ minoritati (lingvisticâ, etnicâ, di pisti i natsionalâ) nu ansimneadzâ problemi macsus ti cratù ama poati s-aducâ hâiri a aishtui. Aestâ pistusini a mea s-uiduseashti cu evolutsiili polititsi di dupu 1990, tsi vor s-agiuta la alâxearea a minduitilorù ta s-nâ treacâ tu arada legalâ europeanâ, adzâ putemù s-dzâtsemù câ aestu easti " unù datù europeanù".

Tu unâ turlii i alta, cathi unâ vâsâlii lipseashti s-caftâ s-apârâ diversitatea lingvisticâ cu scupolu ti ascâpari di la chireari shi promovari a limbilorù niufitsiali shi a dialectilorù tsi li zburãscu cetatsenjlji a atsilui cratù. Avui pistusinea câ shi cratlu gârtsescu tsi cara eara aputrusitù di frixea alithea ama shi imaghinarâ ti alti limbi zburâti tu vasilii, preayalea, ayalea, vâsilia a noastâ va s-adarâ jgljioati ninti. Achicâsii ama zorea tsi u avurâ, tu chirolu di ma ninti, di partea a functsionarilorù di stat shi a factorilor di apofasi localâ, tuts atselji tsi avurâ angâtanù ascâparea aiushtorù limbi. Duchii shi mini cât njc poati s-ducheascâ omlu cându easti acâtsat tu ornjlji ali unâ avinari ufitsialâ cari, cându âlj vedz cându nu-lji vedz prosuplu. Duchii tsi ansimneadzâ alithea ghenochid cultural di partea a fortsâlorù ali vâsilii.

Cu tuti aesti, luyursescu câ njica a mea alumtâ nu fu geaba. Luyursescu ma largu shi am pisti tu aesti lucri, va s-caftu s-dau noima a ideilorù shi a axiilorù tsi li promovedz, dândalui ahtari soii, curayiu a gairetâljei colectivâ ti progres shi creatsii.

Sotiris Bletsas

Atena, 5 di apriir 2006

Tu 15-li di Shcurtu, Vasili Barba axi 88 di anj.

Cu aestâ apuhii âlji urãmu sh-noi "Trâ multsâ anji"!, multâ sânâtati, banâ lungâ shi puteari di lucru trâ Armânami.

UNION FÜR AROMUNISCHE SPRACHE UND KULTUR. e.V.
UNIUNEA TRÂ LIMBÂ SHI CULTURÂ ARMÂNÂ

Di Freiburg, iu ari scamnulù ULCA, pritù cari, deadunù cu voi, cilãstãsimù shi amintãmù la 24 di Cirishearù a anlui 1997 – adzã, suntu 9 anji di atumtsea -, "Recomandarea 1333 ti limba shi cultura armãnjilorù" -, vremù s-adutsemù aminti cã, aestu documentu easti unlu di treili evenimenti ditù suta di anji ditù soni, di atsea ma mari importantsã istoricã trã armãnami:

Protlu evenimentu fu Iradeaua

pi cari sultanlu Abdul Hamid II fu anãnghisitu s-u simneadzã la 9/22 di Maiu 1906 sh-pritu cari Armãnjilji furã pricunuscuts, cu numa oficialã "vlahi", mileti/farã/natsiuni latinofonã, ahoryea di alanti milets crishtini ditù Amirãrilja Otomanã.

Iradeaua aestã, arupsi, dispãrtsã, armãnamea, di miletea a gretslor, tu cari Patriarhia din Poli cilãstãsea s-tucheascã tuti alanti milets crishtini ditu Amirãrilje. Ea, Irdeaua, pricunicsu ti "vlahi", idyili ndrepturi la limbâ shi cultura a loru, ca ti tuti alanti milets ditù Amirãrilje.

Iradeaua di la 9/22 di Maiu 1906 fu amintatã di guvernul a "Românìiljei njicã", di atumtsea, cari cilãstãsea ca tutã latinitatea ditù Balcanji s-aibã idyea limbã sh-numã cu a latinofonjiloru di-nsusu di Dunãri.

Doilu evenimentu fu Irinjia/ Pacea di la 1913.

a. Ea fu catastrofalã ti armãnami cã, di atumtsea, ãshi chiru unitatea shi putearea pritù ampãrtsãrea a ljei la 4-li stati nali ditù Balcani, tuti, apufusiti s-u chearã ca mileti latinofonã shi sã-shi mãreascã miletsli a loru cu numirlu shi axia Armãnjiloru.

b. Pacea di la 1913, pricunuscu – pritu simnãturli a statilor ditù Balcani, cã Armãnjlji - latinofonji ditù marea farã a romanitatiljei ditù apiritã -, suntu unã fãlcari ahoryea di atsea di andzeanã di Dunãri di cari, atselji tsi simnarã Tratatlu di Pace, lji aleapsi, ahoryea, cu numa: "Cutsovlahji" ("Vlahilji njits", ma putsãnji ca numiru ; cuciuc= njicu, pi limba turcã).

Treilu evenimentu, fu "Recomandarea 1333/1997

trã limba shi cultura armãnjloru", apruchetã di Adunarea Paramentarã a CE. Recomandarea, fu cãftatã shi amintatã di armãnami, pritu UlCA, cu agiutorlu a parlametilorù ditù atseali 6 stati europeani latinofoni sh-cu vrearea a tutãlorù parlamentilorù ditu statili membre la CE.

Pritù aestu documentu, Europa pricunuscu, cã, Armãnjlji suntu unù populù latinofonù cu limbã shi culturã ahoryea, sh-tuti statili ditù Europa di Deadunù, lipseashti s-lji agiutã tra sã-shi anveatsã limba a lorù la sculii, s-u avdã la bãsearicã, radio, tv. s-u aleagã dipriunã tu cãrtsã, dzuare, revisti shi sã-shi tsãnã mushatili a lorù arãdz, giocuri, cãntitsi, ta s-poatã s-armãnã sh-tu etili yinitoari, tsi, Atselu di Analtu, vru tra s-hibã: Armãnji.

Aestu ditu soni evenimentu va s-armãnã di atsea ma mari importantsã ti yinitorlu armãnamiljei ma s-achicãsim cã, va s-himù agiutats, cu exudili a cafi unui statù, ti tuti tsi dimãndã Europa, mashi ma s-li VREMU sh-ma s-li CAFTAMU. Cu zorea, vãrnã guvernu, nu ari borgi sh-nitsi andreptu, s-nã da agiutoari cari nu li vremu sh-nu li cãftãmu.

Ulca, nu cãftã, vãrnã oarã, tu numa armãnamiljei, agiutoru, Strasburg, ca ti dicunjari, cã, pãnã tora, nu s-ari vidzutã, iuva, vãrã Armãnu, cu mãna teasã la tricãtorlji ditu cãljiuri, ashi cumù nu s-vidzu tu vãrnã "casã di tolerantsã", mljeari Armãnã (tr-atsea shi zboarili "dicunjiaru" shi "putanã", ufilisiti sh-di Armãnji, suntu ditu alti limbi, xeani). Armãnjljii, cu praxea crishtineascã di acasã, avurã sh-au arãdz mushati, tinjisiti, shtiu tsi easti arshinea, tinjisescu vrearea, achiãsearea, nu cunoscu leanea, lucreadzã. Cu axiea a lorù, umplu sh-elji punga chivirnisitã di guvernili a cafi unui statù. Trã atsea, vremù s-adutsemù aminti cã atselji tsi cumãndusescu sutsatili armãneshti ditù cafi statù, lipseashti s-CAFTA - dipriunã, cu curaju, ma, sh-cu vreari sh-tinjisiri ti tuti alanti milets cu cari armãnamea bãneadzã dedunù -, s-lã hibã asigurati di guvernili a cafi unui statù, idyili andrepturi dimãndati sh-di Recomandarea 1333 cari u amintãmù deadunù, dzua di 24 a mushatlui mesu Cirishearu.

Mi minduiamù s-aducù aminti, tu aestu mesaju di Freiburg, numili atsãloru tsi deadirã ma mari agiutorù tu alumta dusã pãnã tora pritù ULCA. Ma, numirlu a loru easti multu mari sh-alidzearea a lorù nu easti lishoarã. Sh-nu lipseashi s-agãrshimù cã sh-Recomandarea 1333 nu fu amintata lishorù. Atselji tsi cãndãsirã, tu soni, Adunarea Parlametarã a CE, s-u aproachi, cu unanimitati, fu pareia di ficiurits - atselji ma bunji ambasadori a noshtri -, cari, alãxits tu mushati stranji armãneshti, cu arãslu pi budzã, cu djocù shi cãnticù armãnescu, CAFTARA shi AMINTARA, Strasburg, andreptul sã-shi anveatsã la sculii limba maternã. Cã nu s-hãrsescu, tuts, nitsi dupã 9 anji di aestu andreptu, cãbatea easti mashi a sutsatiloru armãneshti ditu cafi statu., cari, nu avurã curaju i nu furã axi s-batã la ushili atsãlor tsi au borgea s-discljidã punga a statlui sh-ti limba shi cultura Armãnjiloru.

Di Freiburg, ULCA, va s-cilãstãseascã sh-di aoa nãinti, Strasburg, tra s-nu hibã agãrshiti dimãndãrli trã limba shi cultuta Armãnjiloru. Ma, tra s-poatã, CE; s-andrupascã cãftãrli cari nu suntu agiutati di guverni, sutsatili armãneshti lipseashti s-CAFTA agiutorlu a CE; pritu ULCA icã NDREPTU: Strasburg..

Cu aesti mindueri, vã pitritsemu , di Freiburg, cu vreari sh-tinjisiri buni urãri: pãnã di vãrãoarã, cãndu va si s-umplã 10 anji di la amintarea a Recomandariljei di Strasburg, armãnamea di iutsido si s-hãrseascã di tuti andrepturli dimãndati di ea.

Prof, Dr. Vasile G. Barba

Catandisea a Armânjlorù ditù Arbinushii

Nu potù s-nu scriu sh-mini nândauâ zboarâ cu tuti câ cari nâ avdi cumù nâ ancâcemù va s-arâdâ di noi. Ma nu avemù tsi s-fâtsemù, aista nâ fu tihea - u shtimù multu ghini câ unâ parti di atselji tsi taha lucreadzâ ti armânami (shi poati elji ashi pistipsescu) nâ ari adusâ multu ma multâ znjii 15 di anji ditù soni.

Tora tuts lu cunushtemù Dina Cuvata. Shtimù câ easti omlu cari ari nai ma multi cãrtsâ, gazeti, revisti etc, pi limba armâneascâ shi ti armânami.

Multsâ di noi lu-angiurãmù. Shi nâslu nâ angiurâ. Mini escu sigurù ti unù lucru: Inima a lui bati ti Armânami!

Nu potù s-dzâcù idhyiulù lucru ti unâ parti di armanjlji ditù Shchiparii (Arbinushii). Shtimù multu ghini cumù dupâ anjlj ’90 s-adunarâ Tirana tuts Armânjlji shi ahurhirâ unù lucru tsi pârea ca va s-hibâ unâ renashteri.

Vidzumù cumù anù dupu anù s-featsirâ di unâ parti di la calea a Armânamljei. Multsâ tricurâ la Grecù. S-bâturâ shi s-batù cu bushlu tu cheptu câ Armânjlji suntu Elinji shi câ mash Elada easti singura a noastâ ascâpari.

Aistâ parti di Armânji suntu atselji tsi agiutarâ shi agiutâ ta si s-disfacâ sculii pri limba gârtseascâ tu hoarili di Armânji shi nitsi unù zborù ti shcoli pi armâneashti. Tuts Armânjlji ditù sud (shi mini) au tora pashapoarti gârtseshtsâ!

Vinimù la “Armanjlji” di Tirana. Anù tsi tricu s-featsi adunarea a Sutsatâljei ditù Tirana cu Preshedintili Dn. Vangjel Shundi. (Prof?!). Unâ cumatâ di carti alichitâ pi grendi dzâtsea: “Asambleja III-te e Shoqates Arumunet e Shqiperise” (pi limba shkipatariloru !!!??) shi tut tsi si gri tu aistâ adunari eara pi arbinusheasca - nitsi unù zborù pi limba armâneascâ!?!

Mini cu Spiru Fuchi stâteamù tu mardzinâ, ninga firidhâ shi trimburamù. 15 di anji di Sutsata Armâneascâ shi mash cumândâserea a Sutsatâljei nu greashti pi limba armâneascâ. Unù di nâshi si sculã shi ahurhi s-greascâ: “Noi ortodocshi di-tu Tirana.....” S-ti ascapa Aia shi Afendu cumù dzâtsi Prof. Candroveanu. Aistâ easti arshini! Dupu tuti aisti s-featsirâ shi alidzerli: Preshedinte Shundi, membri di “Mara Cumandaseari” 50% oaminji tsi minilji cunoscu ghini shi shtiu câ suntu turtsâ tu minti shi tu sândzâ! Nu grescu nica unù zborù pi armâneashti shi scâpolu a lorù easti s-chearâ Armânamea! Aistâ sutsatâ scoati shi unâ gazetâ shi multi cãrtsâ pi armâneashti. S-dzâtsemù câ tuti aisti suntu buni. Cari li canta? (adhyivâseashti). Cumândâserea a sutsatâljei nu stie armâneashti! Shcoala di Diviaca, amù dzâsa shi altâ oarâ, easti unù lucru bunù ca idei ma nu vedù s-easa vârâ tinirù di la aista shcoalâ ta s-grâiascâ shi sâ scrie pi armâneashti! Nu ari stepsu abecedarlu tsi-lu ufilisescu aclo.

Ari stepsu inima a loru tsi nu bati ti armânami. Atsea shcoalâ esti unâ bunâ justificari ti Sutsatâ, poati shi ti Ambasada ali Rumânii, cumù câ tu Arbinushii s-lucredzâ multu.

S-nâ turnãmù la bursili tsi statlu românescu ari datâ ti cilimeanji a Armânjlorù ditù Arbinushii. Nu vedù unù di atselji 1000 tsi s-turnarâ tu Arbinushii ta s-greascâ ti Armânami. Shi di atselji 1000, 700 suntu Arbineshi, multsâ di elji shi muslimanji cu “adeverintsâ” di la Sutsatâ câ sintu Armânji. Di câti ori aru vinitâ oaspits di la Ministerlu Român di Externe i di Invâtsãmânt, delegatsia fatsi shi unâ adunari (andamusi) cu tinirlji Armânji tsi aru studiatâ tu Rumânii. Amù vidzutâ fotografiili tu “Frãtsia”. Nitsi unù di nâshi nu easti Armân. Ma multu sintu Arbineshi natsionalishtsâ tsi nu voru s-avdâ di Armânji shi di armânami. Ti nâshi noi himù Ghiftsâ shi Ciobanji.....

Potu s-dzâcù shi multi alti lai shi arshini ma nu vrau ta s-dzâcâ vâr câ trecù la muabets shi sinferuri personali. Li dzashù tuti aisti câ mi doari inima shi suflitlu cându vedù Armânamea cumù cheari.

România avu chiro 15 di anji s-nâ agiutâ. Agiutorlu a loru nu s-veadi. Vai easti ndreptu unù zborù dzâsù di unù Armânù bunù ditù Elada, Miciu Bacu, ljirtatù s-hibâ: “... acum nici Romania nu mai este a romanilor...”.

Cu tuti aisti mini voiù s-pistipsescu câ va s-yinâ dzua cându shi România va s-toarnâ caplu câtâ armânami shi Armânji. Vai vrea Dumidza s-nu hibâ cama amânatù!

S-u shtits câ tu Arbinushii bâneadzâ ninga Armânji-Armânji ! Nu suntu tuts ca atselji tsi cunushtets voi. Bati ninga Inima Armâneasca!

Dzâtsi unù zborù Dina: Armânjli suntu ca cânjlji. Unù s-alatrâ shi arsarù tuts ca luchi! Lipseashti s-nâ agiutãmù unù cu alantu. Shi agiutorlu nu easti pâradz! Pâradzlji lipsescu ma cându suntu ufilisits ti Armânami!

Lipseashti vreari ti Armânami, ti limba, cultura a noasta furatâ di soi di soi di bastardzâ! Nu vremù stat, nu vremù sinuri di natsionalismu lândzitù. Vremù libertatea (elefteria) a noastâ ta s-himù Armânji cumù nâ aru alâsatâ pâpânjlji shi dadili a noasti! Dhinamii shi minti ti polimù shi tufechi nu avemù, shi nica poati nu lipseashti s-avemù ma lipseashti s-li adunãmù puterili a noasti ti unâ “Revolutsii” Renashteri ditù Soni. Armânjlji cari va s-yinâ dupu noi nu va s-aibâ aestâ ocazii!

Haidi s-nâ ngiurãmù unù cu alantu, s-nâ bitemù, ma s-u fâtsemù ti Armânami.

Altin Kaso

Protlu hotel di Moscopole mutatu di Vasili Capurani

“...a cari easti apandasea la alãtrarea-al Iani Gusho! Aesta easti situatsiea cu vindearea-a Armanjlor di Gusho sh-di Shundi tu-aeshtsa 15 di-anji.

Aesti li dzac sh-mini ma ehtsarlji-ansar shi mash angiura ta s-nu si veada ca nu s-fatsi tsiva shi cheari armanamea ti njits shi psefti interesi-a lor!

Dina Cuvata

Tu suflit nu moari nada

Cu tuti cã tricurâ cama di 15 anji di când câdzu comunismul, mash tu R Macedonia Armânjlji au tuti ndrepturili di populù minoritar, tu alanti stati iu bâneadzâ s-featsirâ ceapi njits. Sinferurli, pi niscãntsãlji di Armânji, âlji aduc s-nu aleagâ ghinili di arãu icâ albulù di laiù.

Noi, maca nu avumù tihi di unù statù, a noci acâtsarâ s-hibâ patriots ti statili iu bâneadzâ. Agiumsirâ eroi natsionali, generali, mitropolits, minishtri, academicieani, oaminji di shtiintsã, scriitori, artishtsâ cu cai noi tuts nâ alâvdãmù.

Ma s-nâ minduimù ghini, tuti aisti personalitãtsi nu featsirâ cam ici tsiva ti Armânami i cã nu ira chirolu, i cã vrurâ sh-nu puturâ.

Armânjlji, mash Dumidzãlu lji-agiutã ta sâ-shi tsânâ limba shi adetsli. Dumidzãlu lâ deadi unâ mari doarâ, natsionalismulù pritù amintari. Ashã câ noi nu putemù s-bânãmù unù fârâ alantu, nâ câftãmù un pi-alant ta s-himù deadunù shi la ghini shi la dzãli pisimi cum ni sânt adetsli.Tu suflitlu a Armânjilor vloarâ nu moari nada shi scot tu padi giocuri shi cãntitsi, jurnali tu limba armâneascâ shi tu soni va s-amintãmù ndrepturili di populù minoritarù tu tuti statili iu bânãmù,

P.S. Azâ, 26 Shcurt 2006, s-tsânu atsea ditù soni slujbâ religioasâ tu bisearica Sâmtulù Dimitrie di Bridgeport - U.S.A., bisearicâ anãltsatâ di Armânjlji ditù Macedonia vinits tu Americâ. Cai shi la cai u vindu bisearica nu ma ari importantsã..., Importantu easti câ sinferurli âlji facù Armânjlji s-nu aleagâ albulù di laiù shi s-nu veadâ cã pitù aistâ manevrâ s-ashteardzi torlu a Armânjlorù.

Shi mini cai ânyisamù s-avdu limba armânã tu bisearicã.

S-avdzãmù mash di ghini,

Horea Hristu

S-lom urnechi shi di la altsâ

Mutafi di bombi ashtirnurâ Uvreilji pisti Palistinieanji shi Libanezi. Vâtâmarâ cilimanji, muljieri, aushi ma nu puturâ si-lji minâ ditù locurili di iu suntu di totâna cu tuti cã limba shi religia a lorù easti unâ cu alanti tsãri arabi.

Mash la noi, la Armânji, cumù vidzumù niheamâ zori tu locurili a noasti ditù Macedonia, nâ lomù lumea n capù shi nâ arâspândimù iu vidzumù cu ocljilj.

Armânjilji a noci vinirâ tu Românii di ma ghini shi trapsirâ nitraptili tu chirolu comunistu. Fumù deportats, umplumù ahãpsili cu Armânji ti unâ cauzâ cai nu eara a noastâ.

Nu nâ caftâ nitsiunù s-agiundzemù martiri ti cauza armâneascâ, poati nitsi nu avemù bâruti ti aistâ, ma câftarea a ndrepturlorù ti minoritari a Armânjilor s-hibâ permanentâ (niacumtinatâ) pânâ tu bitisita a lucrului.

S-avdzãm mash di ghini,

Horea Hristu

Apandisea ali Adriana Docu

Zboarâ mãri

Mãri zboari dzâts, ma totâna fumù ninga alantsâ ta s-veadâ dunjeaua cai himù noi, shi agârshimù di noi, di isnafea a noastrâ, di zboarâli a noastri sh-câtù di pirifanji himù, sh-alantâ lumi s-alavdâ cu oaminjlji a noci cai agârshirâ câ sânt Armânji, vahi va s-yinâ sh-dzua atseauâ cându nu va s-ma dzâtsemù câ himù Grets, Românji, Bbulgari, etc. sh-câ tutù va s-pricunushtemù câ himù populù sh-câ avemù unâ limbâ tsi nu va s-chiarâ câ va unù sh-alantu dupâ cumù âlji si uidiseashti.

Adriana Docu

Apandisea alù Horea Hristu

Sâ shtibâ tuts.

Ahântu chiro câtù avemù tiniri ca Adriana Docu, cai cu tutù suflitlu pistipsescu dealihea câ himù unù populù cu unâ limbâ ahoryea di alanti milets cu cai bânãmù, vloarâ nu va s-chearâ limba armânâ shi va s-amintãmù ayonjea ndrepturili di minoritati tu tuti craturili iu bânãmù tu Balcanji.

Pistipsescu câ va s-li amintãmù câ avemù di partea a noastâ averlu cai nâ si furnisi di la Dumidzã di umplurâ armânjilji Sala a Palatiljei di Dzua Natsionalâ a noastâ.

Nu dupunã harlu al Dumidzã pisti academicieanjlji români shi grets ta sâ-lji lunjineadzâ, ashâ câ s-batù capù ân capù teoriili a lorù shi s-ashtergu unâ pi alantâ. Armânji di a noci pi cai sinefururli di unâ pâni ma albâ âlji pimsirâ s-aleagâ identitatea di Român i di Grec, easti tsiva normal shi s-tihiseashti la tuti miletsli. Ma pi atselji Armânji cai imnâ cu cãrtsâ shi memorii la guverni nu va si-lji ljeartâ nitsi Dumidzã. Nitsi Ghiftsãlji, nitsi Uvreilji pi cai sinefururli âlji featsirâ s-aleagâ identitatea di Român nu bâgarâ cheadits la comunitâtsili a lorù ashâ cumù facù niscãntsâ Armânji. Mash Dumidzãlu poati si-lji abatâ di la calea tsi u loarâ shi s-nâ agiutâ s-himù pricunuscuts ca populù ahoryea. Iuva tu lumi nu s-fatsi la tihiseari tsi tuti s-facù cu vrearea alù Dumidzâ.

Doamne, agiutâ-lji Armânjlji!

Cu tânjie, Horea Hristu

Apandisea alù Nick alù Cheaici

Dl. Horea Hristu

Patriot Machidon-arman cu buni uraciunji.

Ditù gura a-ta sh-tu urecljili alu Dumidzã!!!

Poati vârna oarâ va s-anchirdâsimù ti sinferlu a nostu.

N. Cheaici

S.C.PHOENIX INTERNATIONAL COEXIM LTD

Str. Buzesti nr. 75 sector 1 Bucuresti j40/10834/1994, CUI 6791577 Atribut fiscal R. Închirierea si subînchirierea bunurilor imobiliare proprii sau închiriate

Bloclu cu seamnili a firmiloru tsi au scamnu tu elu cumu shi bloclu dinâpoi, tsi tora s-mutã, suntu a tinjisitlui Armânu Gheorghe Vasile di Bucureshti.

Âlji hãristusimu a tinjisitlui Yioryi Vasile s-anichisească di aoa shi nclo sh-ma multu, s-agiungâ sh-ma avut shi s-nu s-agârsheascâ ca niscânti ori s-lji agiutâ Armânjlji shi Armânamea, ca cumu u featsi cu noi aoa sh-unu anu, di scoasim unu numiru di revistâ.

Restaurantul InterMacedonia di Bucureshti easti loclu iu, dupâ câdearea a comunismolui sh-di cara nicuchiru pisti elu agiumsi Armânlu **Constantin Rudu**, s-featsirâ nai ma multili di manifestatsii armâneshtsâ.

Aoa s-facu aproapea tu cafi Sâmbâtâ shi Dumânicâ numtsâ armâneshtsâ, manifestatsii culturali armâneshtsâ, ca cumu furâ durusearea a Premiilor Bana Armâneascâ, cumu shi seri armâneshtsâ ti tinirlji Armânji.

Di psânu chiro, domnul Rudu, tu nastânga a restaurantului cu musheata numâ, ma mutâ unâ pãlati cu doauâ patomati, pãlati tsi easti mutatâ ma multu ti emburlâchea a lui cumu sh-ti atsea a niscântorù emburi arushi. Âlji urãmù ambâreatsâ multâ a domnului Rudu, multu amintaticù shi, cara s-poatâ shi s-ma aibâ vreari, s-nu-lji agârsheasacâ s-lji-agiutâ atselji cari s-alumtâ ti amintarea a Armânamiljei.

Spectatorlji tsi loarâ parti la Gala a Premiilorù Omlu a Anlui - editsia a IX-a shi la Festivalu di Folclorù Armânescu - editsia a III-a, di la sala ARCUB di Bucureshti, ditù 25-li di Martsu 2006.